

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**
з дисципліни
**“СПЕЦКУРС З ОСНОВ
ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ (англійська мова)”**
(для бакалаврів спеціальності “Переклад”
спеціалізації “Англійська мова”)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання студентів перекладу як фаху не вичерпується вивченням методів, способів та техніки перекладу тексту як комунікативної одиниці, що нею передається змістова сторона повідомлення, а й вимагає знань особливостей композиційної будови та прагматики текстів різних жанрів та стилів, зокрема текстів художньої прози, а також вмінь і навичок максимального збереження адекватності змісту та імпліцитної інформації художнього тексту при перекладі задля правдивої передачі авторського задуму, інтенційної настанови прозового твору, створених у творі образів та образності тексту, а також і задля коректного відтворення соціокультурної ситуації художнього твору.

“Спецкурс з основ художнього перекладу” є практичним доповненням теоретичних питань дисципліни, що пропонується для вивчення на четвертому курсі після опанування студентами основ дисциплін “Порівняльна лексикологія”, “Порівняльна граматика” та спирається на знання студентів з таких дисциплін перекладацького циклу, як: “Вступ до перекладознавства”, “Загальна теорія перекладу”, “Основи перекладацького аналізу”, “Аспектний переклад”. Спецкурс, що пропонується, викладається у взаємозв’язку з курсами філологічного профілю: “Лінгвістика тексту”, “Основи дискурсології”, “Лінгвістична інтерпретація тексту”.

Методичні рекомендації до “Спецкурсу з основ художнього перекладу” розроблено з метою сприяння студентам в організації самостійної роботи щодо підготовки до семінарських і практичних занять та опанування тем, що виносяться на самостійне опрацювання. Окрім планів семінарських занять, тем для самостійно опрацювання, теоретичних питань та практичних завдань для самоконтролю рекомендації містять дидактичні матеріали (тексти, вправи) з практичного циклу дисципліни, що пропонуються для аудиторного та позааудиторного виконання. Плани семінарських занять та мовний матеріал центруються проблематикою стилістичної семасіології художнього твору та белетристики, охоплюють теми фонетичних та графічних засобів виразності, стилістичної морфології, синтаксису, лексичних засобів експресивності тексту, семантико-синтаксичних засобів увиразнення тексту, стилістично маркованої лексики, що знаходять втілення у художньому стилі мови. Метою курсу є навчити студентів розпізнавати та аналізувати різновірневий образний ресурс англійського/ українського художнього мовлення та закласти основи

Підготовлено доцентом кафедри теорії та практики перекладу *Т. А. Мірончук*

Затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу (протокол № 9 від 25. 05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Мірончук Т. А. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Спецкурс з основ художнього перекладу (англійська мова)” (для бакалаврів спеціальності “Переклад” спеціалізації “Англійська мова”). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. – 79 с.

Методичні рекомендації до спецкурсу містять пояснювальну записку, плани семінарських занять, теми самостійного опрацювання, матеріали для аудиторної та позааудиторної самостійної роботи, питання для самоконтролю, зразки залікової контрольної роботи, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

стилістично-адекватного перекладу тексту художнього прозового твору. Загалом рекомендації щодо самостійної роботи студентів перелічують завдання:

- ознайомити студентів із сучасними теоріями та підходами до перекладу художніх творів;
- виробити у студентів вміння виявляти жанрові, стильові, структурні та тематичні матричні складові художнього тексту першого твору, що підлягають відтворенню при перекладі;
- навчити студентів здійснювати порівняльний перекладацький аналіз художніх текстів оригіналу та перекладу;
- допомогтися усвідомлення студентами концептуальних відмінностей текстів нехудожнього та художнього стилів та необхідності застосування перекладацьких прийомів, що відбивають стан артефактів та ментафактів через тексти художнього мовлення;
- навчити студентів розпізнавати стилістичні прийоми та засоби виразності художньої мови тексту оригіналу та коментувати до-речність перекладацьких трансформацій для збереження образності у мові перекладу;
- практикувати виконання літературних перекладів текстів чи фрагментів текстів художніх творів (прози та поезії) посильних складнощів.

Вимоги до знань та вмінь студентів

- Студенти повинні знати:
- базові поняття та категорії лінгвістики тексту;
 - рівні нагромадження та актуалізації інформації в тексті;
 - прагматичні одиниці тексту як надфразової комунікативної одиниці;
 - особливості композиції прозового, драматургічного та поетичного тексту;
 - стилістичні засоби та прийоми, що застосовуються для досягнення образності художнього тексту;
 - рівні перекладу текстів художньої прози;
 - перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі тексту художнього твору.
- Студенти повинні вміти:
- зробити лінгвістичний та перекладацький аналіз тексту;
 - виділити сюжетну лінію, сильні позиції, інформаційні вузли та визначати ступінь необхідності збереження їх у тексті перекладу;

- визначити стилістичні засоби, що створюють образність тексту оригіналу;
- застосувати доречні семантичні та комунікативні трансформації при перекладі для збереження образності тексту оригіналу;
- добирати влучні методи відтворення ідейного змісту твору, збереження етнонаціонального забарвлення твору оригіналу у перекладній версії.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Seminar 1. Topic: *Belles-lettres Style in the System of Language Styles and Genres*

Differentiating features of the belletristic style of a language.

Kinds and genres of the texts of emotive prose.

Functions of the texts of fiction.

Composition and structure of the text of the emotive prose.

Language phenomena of the emotive prose texts that are relevant to be conveyed through translation.

Literature Recommended [1; 4; 7; 21; 28]

Seminar 2. Topic: *Emotive Prose Text Viewed as a Communicative Unit*

Text as a communicative unit of macrolevel.

Two facet nature of the text of the emotive prose: structure vs its content side.

Basic textual categories: cohesion, coherence, modality, deixis, anthropocentricity, intentionality.

Basic features of the text of the emotive prose: conceptuality, expressivity, imagery, intratextuality.

The category of the communicative subject conveyed through the notions of the author, the reader, the character.

Addressant-addressee relations in the texts of fiction.

Literature Recommended [3; 6; 11; 17; 24]

Seminar 3. Topic: *Informatics Actualization Levels in the Text. Pragmatics of the Texts of Fiction*

Semiotic nature of the text of fiction.

Components of the content side of the emotive prose texts.

Pragmatic components of the emotive prose texts: presuppositions, implicatures, perlocution effect.

Levels of accumulating information in the emotive prose texts: semantic, situational, contextual, pragmatic ones.

Gender markers in the texts of fiction.

The importance of the image, topical position, feature detail in the texts of emotive prose for translation.

Literature Recommended [1; 3; 6; 10; 11; 19; 18]

Seminar 4. Topic: Basic Theories of the Translation of the Texts of Fiction

General (literary artistic) theory of the translation of fiction.

Minor theories of the translation of fiction (aspective, denotative, transformational ones, theory of functional equivalency).

Literary translation vs interpretive translation applied to belles-lettres style.

Types of literary and translation critics of the texts of emotive prose.

The history of the translation of the emotive prose.

Literature Recommended [1; 12; 14; 18; 21]

Seminar 5. Topic: Topical Problems of the Translation of Fiction

Artistic style vs text stylistics in translation.

Functions of the texts of emotive prose viewed through the tasks of translator.

Correlation of the author's idiosyncrasy and translator's personality in translation processes.

Ways of translating texts of the emotive prose: interlinear, scope, transcription, adaptive, equivalent, descriptive, analogue ones, rendering-translation, summary-translation, word-for-word translation, literal translation.

Comparative analysis of the original and translation versions of the text of emotive prose.

Levels of adequate translation of the emotive prose text from the source language.

Translation transformations applied to the texts of emotive prose (grammar transformations, functional substitutes, generalization, specification, addition, omission, logical development, differentiation, explication, compensation etc).

Literature Recommended [2; 4; 8; 13; 14; 18]

Seminar 5. Topic: Translation of the Texts of Emotive Prose

Means of lexical and syntactical cohesion of the emotive prose texts (repetition, paraphrases, coreference, substitution, ellipsis) and ways of conveying them in translation.

Markers of lexical and semantic relations in the text.

The notions of "topical" and "marginal" sentences in the text.

The method of the compression applied to the content side of the emotive prose texts.

Lexical difficulties of the translation of the emotive prose texts: ways of conveying proper names of the characters, titles of the books or chapters, nationally biased lexicon, author's neologisms and occasionalisms, stylistically marked vocabulary, stable word combinations and phraseological units, semantic potential of synonyms and antonyms etc.

Grammatical aspects of translation: translation of the stylistic use of the articles, aspectual forms of the verbs, means of grammatical and subjective modality, structures in the passive voice, impersonal sentences, verbal predicative complexes, asyndetic nominal phrases, syntactically extended predicative structures, particles, interjections, conjunctions, sentences with syndetic/ asyndetic connection.

Literature Recommended [1; 2; 4; 8; 9; 15; 22; 23]

Seminar 7. Topic: Stylistic Semasiology of the Texts of Emotive Prose

Levels of the actualization of the stylistic information in the texts of emotive prose.

The part of the morpheme, word, sentence, context in creating expressiveness and imagery of the texts of emotive prose.

Lexical and semantic means of the emotive prose text stylistics: metaphor, metonymy, synecdoche, epithets, zeugma and pun, hyperbole, oxymoron, simile, litotes, antithesis, periphrasis. Ways of rendering them in the target language.

Syntactical means of the emotive prose text stylistics: rhetorical questions, repetition, parallel constructions, chiasmus, detachment, ellipsis, parceling in the texts of source language and ways of rendering them in the target language.

The nature and means of creating connotations in the texts of emotive prose.

Transformations of addition, omission, explication, contextual substitutions and development, compression etc. applied to maintain adequate translation of the artistic work.

Translation analysis of the stylistics of the emotive prose texts in source and target languages.

Literature Recommended [1; 2; 4; 8; 9; 15; 22; 23; 27]

Seminar 8. Topic: Translation of Poetry

Features of the works expressed in verse viewed from their rhythmic, syllabic, metric structure.

Correlation of the functions of the poetic works and the tasks of the translator.

Difficulties of the adequate translation of the texts in verse.

Poetic text vocabulary viewed from its stylistic stratification: poetic words; lyric and epic vocabulary; diminutive and hypocoristic words; related, solemn and ceremonial vocabulary; archaic words and folk vocabulary, author's occasionalisms and dialectal words etc.

Phonic and graphic means of the expressiveness of the texts of poetry: graphon, assonance, euphony, alliteration.

Difficulties arising from translating syllabic and classical samples of poetry.

Classical English poetry in Ukrainian translations. Contrastive analysis.

Literature Recommended [1; 5; 25; 29]

Seminar 9. Topic: Translation of Drama

Types of dramatic works.

Difficulties of adequate translation of the works of drama.

Lexical, morphological and syntactical peculiarities of translating texts of drama.

Classical English dramatic works in Ukrainian translation versions. Contrastive analysis.

Doing final translations.

Literature Recommended [1; 16; 24; 26; 28]

ТЕМИ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ СТУДЕНТАМИ

1. Text as the highest level of speech organization and the biggest unit of the communicative activity of a person.
2. Approaches to differentiating between the notions of "text" and "discourse".
3. Deixis as the basic text category.
4. Language markers of male and female speech in the text.

5. Genres in fiction.

6. Types of narrative in the texts of emotive prose.

7. Paralingual and background information of the content side of the text of emotive prose.

8. Difficulties arising from the translation of the fairytales.

9. Peculiarities of translating ballad and epic prose.

10. The Bible: Ukrainian and English translation versions.

11. Prominent Ukrainian translators from English in the modern times.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ АУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

PHONETIC EXPRESSIVE MEANS

Ex. 1. Translate the following examples of the Ukrainian interjections into English. Classify them into emotional, imperative, etiquette, vocative and onomatopoeic ones:

Агов!, хрум!, апххи!, шурх-шурх!, хряп!, де тобі!, бух!, рятуйте!, рип-рип!, фе!, бувайте!, тпру!, чш!, зась!, ккахи-кахи!, добраніч!, киць-киць!, бем!, пугу!, м!, брись!, тпру!, ме!, гвалт!, прощайте!, фу!, вйо!, спасибі!, хлоп!, цить!, тс!, то!, диви!, кру-кру!, пурх!, гайда!, ха-ха!, ляп!, марш!, пхе!, жаж!, даруйте!, гул-гул!, подумаш!, клац!, прошу!, бухи-бухи!, куди там!, ой лишенько!, пугу!, бринь-бринь!, пхе!, гилля!, тьху!, фу-р-р!, тс!, нумо!, буде!, деле!

Ex. 2. Translate the following examples of the English interjections into Ukrainian. State what emotions they render and in what communicative situations they are proper:

Oh, dear!; Gosh!; Goodness gracious!; Good Heavens!; Heaven forbid!; by Heaven; for Heaven's sake; God of Heaven!; My God!; Good grief!; Good God!; Good Heavens!; Good Gosh!; The cheese!; Cheese it!; Mum's the word!; Mum's!; Snag's the word!; There's a snag!; Hush!; Go climb a tree!; Bad/ass to you!; My aunt Fanny!; Damn!; Hell!; What a furry to fly at Master John!; Oh don't be a stupid ass!; A pretty pair of shoes!; It'll be a monkey's uncle!; A shame and disgrace!; Stuff and nonsense!; A pretty business!; Impossible!; Nonsense!; Bosh!; Oh, splendid!; A horse of another colour!; Hold your horses!; Bless you!; A good shot!; Brave boy!; Good egg!; Bad egg!; Excellent!; Funny!; On your start!; Attention!; Action!; Backward march!; Allo!; Hurrah!; Hooray!; Huzzah!; Alas!; Hi!; Lo!; Lo and behold!; Air raid!; Action stations!; Bless me!; Oh!; Oho!; Ah!; Ohs and

abs; Bah!; Humph!; Mm, hm!; Hm!; Fiel!; Pshaw!; Pah!; Cobblers!; Dog (it)!; Sly dog!; Goose!; Man!; Man alive!; Rats!; Ho!; Ho!; Hi!; Hi-yi!; Haiwai!.

Ex. 3. Comment upon the associations and connotations onomatopoeic words create. Suggest their equivalent translations to maintain due expressivity and vividness:

Birds and insects: bees buzz, birds twitter / cheep / screech, butterflies flit, cicadas chirp / chirp / whirr, chickens cluck, cocks crow, cranes clang, crows croak, ducks quack, flies hum, geese cackle / honk, grasshoppers chirp, hens cackle / cluck, hawks squawk, larks / nightingales warble, magpies chatter, owls hoot, pigeons coo, tit call / chatter, sparrows cheep / peep / pip / chitter, turkeys gobble.

Animals: bears / tigers roar, bulls low, cats meow / miaow / purr, cows / oxen / calves bellow / bleat, dogs bark / growl, donkeys / bray, elephants trumpet, foxes yelp, frogs croak, goats baa / bleat, horses neigh / snicker, mules heehaw, mice squeak, piglets squeal, pigs grunt / snort, sheep bleat, snakes hiss, wolves howl / snarl.

People moan / cry / scream / shriek / sob / murmur / mutter / mumble / stammer / stumble / hiccup / yawn / sigh / snore / grunt / grumble / growl / whisper / gasp / boo / cheer / chant / pant / wheeze / shriek / snigger / titter / chuckle / sniff.

Ex. 4. Think of the things that can produce the following noises and give their most fitting English equivalents to retain the image of the sound imitation:

Белькотіти, бекати, бемкати, бриніти, бряжчати, брякати, бубоніти, булькати, булькотати, буркотіти, бурмотати, бурчати, верещати, вищати, волати, воркувати, гарчати, гелотати, гикати, гримати, гриміти, голькати, гомоніти, грохотати, грякати, грюкати, гугоніти, гугукати, гудіти, гуркотіти, густі, деренчати, дзвеніти, дзвякати, дзижчати, дрескотіти, журчати, завивати, зігхати, іржати, капати, каркати, квакати, клацати, крякати, кудкудакати, кукари, кукурікати, курликувати, лементувати, лопотіти, ляпати, ляскати, лулукати, ляцати, мекати, мимрити, муркотіти, мутикати, пілкати, пішкати, плескати, плюскотати, пискотіти, пихтіти, ридати, риштіти, риччати, рывкати, свистіти, скавчати, скиглити, скреготати, соліти, стрекотіти, сичати, скрипіти, стрекотати, сюрчати, тарабанити, тарахтати, тріскотіти, тріщати, тупотіти, тьохкати, фуркати, фурчати, хлопнути, хихотіти, хіхикати, хлєбтати, хлистати, хлопотіти, хмикати, хникати, хрипіти, хро-

піти, хрустіти, хрокати, хурчати, цигикати, цвірінчати, цмокати, цокати, цокотіти, чавкати, чиркати, шамкати, шаркати, шептати, шелестіти, щєбетати, шипіти, шурашати.

Ex. 5. Find onomatopoeic words in the passage that follows. State the stylistic effect created by them. Suggest their equivalent translation. Practice literary translation of the text into Ukrainian:

AT THE FAIR

One evening, near Commercial Road, he came upon a fair on a piece of waste land, a garish fanfare of splashing lights and clashing tunes, dominated by the Big Wheel turning in the sky with a myriad swinging lights. After a moment's trepidation he went down the passage between a broken house-wall and rail of rope, and entered the busy pleasure through. Merry-go-round chuffed and jingled and jangled, with horses eternally chasing themselves round a circle of rock-a-bye childhood, smacked on the bright rumps by the blurring frolicsome tunes. And girls with wind-plaited hair clinging to grey-dappled manes giddily urged the steeds back and farther back into the cradling years. On the large round floor of colliding little motor-cars the drivers howled and screamed with delight at each fresh bump, the world turning round them in a kaleidoscope of applauding hands, a long scarf of star-drift, a spinning maze of ribbons. Mostly the jollifiers were young, but there were many middle-aged moving round and watching and taking a mild hand, even a few ancients plodding with rheumatic knees against the flooding waters of laughter. Many Negroes too in their gayest soot-suits, the best dressed and barbered of all the laughers.

Francis sauntered among the booths where one threw or shot for prizes, and watched people, almost always males, throwing loops or darts or balls — missiles aimed at white-squared boards or at parcels or little packets of cash, losing a shilling or winning a plastic shaving-mug worth three farthings. He remembered the country show and its booths. The items were much the same as here, but there was a feeling of strain, excitement, which had hardly been present at Thorstead. The fair existed in the city streets only by right of the temporary bomb damage of the war: it was making hay while the night sun shone: it was an oasis of folly alien to its dark surroundings, a foolish cavern carved momentarily in the starless night of the city. Only the Negroes seemed entirely at home, and that made the fairground, with its own-generated electricity, even more sort of tropic island, festooned with merry faces and clashing arc-lights of colour, in the desert seas of the environing shops, banks, apartments.

He was about to go when, lingering by a shooting booth where a good shot was trying his skill to the indignation of the burly proprietor with a furry stetson on the back of his head and several jewelled rings on his fingers, he was drawn to look closer at the assistant handling the guns.

(From *A Local Habitation* by J. Lindsay)

MORPHOLOGICAL EXPRESSIVE MEANS IN THE TEXTS OF FICTION

Ex. 6. The below given are the words to render augmentative, diminutive, derogatory, and hypocoristic meanings in Ukrainian morphemically. State the affixes that give rise to the connotations mentioned. Practise translating the words into English to maintain the stylistic component of the meaning inherent in their Ukrainian counterparts. What method of translation is applied in each case? In how many cases does maintaining stylistic semantics morphemically become possible?

Дідуган, торбище, горбочок, зіронька, здоровань, грудамаха, вітриюган, кухонька, орлятко, гусенятко, братва, панич, дітлахи, припічок, краплина, магінка, морозище, віченьки, зміюка, доріжка, доріженька, мерзлого, вогник, кубельце, сестронька, річечка, п'яниця, бруднющий, стебельце, хлогчисько, очища, глибочнь, травина, зернина, нахабство, метушня, чистісінький, тихесенький, директриса/директорка/ директорша, собачня, хвостисько, хмарка, рученята, хлібець, водиця, слівце, солдатня, гадючище, малятко, носяра, перепілочка, поросятко, садочок, малуватий, плечистий, прастарий, глибоченький, незліченний, старезний, манюній, темінь, тямущий, безмежний, пресивий, надчутливий, суперелітний, невблаганний, бордатий, величезний, добрячий, хворобливий, чубатий, одвічний, товстелезний, низькуватий, найдосвідченіший, найвродливіша, поспіховисько, тупуватий, червонястий, краплистий, гіллястий, полохливий, зубастий, зернистий, прездоровий, дівча.

Ex. 7. Comment upon the use of the article in the following sentences. What accounts for the use of the article in each case? Give Ukrainian translation of the sentences:

1. The actual leaving is the worst part of the holiday. 2. Out with the old, in with the new. 3. The evil that men do lives after them. 4. The good is oft interred with their bones. 5. Th new research is entering into the unknown. 6. The young don't seem interested in politics these days. 7. The

Rosevelts provided America with two presidents. 8. Peter comes from the Benois, and like a Benoi is very talented. 9. This museum is proud to have a Levitan and an Aivasovsky. 10. My new master was a Mr. Rochester, who was often away from home. 11. She made a very touching Natalia Petrovna in "A Month in the Country" by Turgenev. 12. How strong the boy is. A true Hercules! 13. What a beautiful Easter egg, a real Faberge. 14. The Torries were trying hard to attack the mining industry. 15. At birth man is not yet a man, he must provide himself with things that make man a man. 16. His face had a calmness that was new to her. 17. The last clouds, broken in lurid were sailing gently over a soft blue sky. 18. To have an early breakfast was unbecoming to a Blair. 19. I liked figures. They amused me and gave a power. 20. He was faced with nothing but a decidedly bleak-looking future.

Ex. 8. Comment upon the meanings of the uncountable nouns used in the plural form:

1. The fruits of nature belong to all mankind. 2. A group of fishes is called a school. 3. My earnings are not high, but at least they are regular. 4. Patience is one of his strengths. 5. He had many hilarious experiences to tell us. 6. He confided in me at his hopes and fears. 7. Come rain or shine but the old man still goes out fishing in all weathers. 8. The odds are against the climb being successful. 9. The shoplifter was arrested and handed to the authorities. 10. The oil rig was based in offshore waters. 11. The heavens opened and we had to run for cover to avoid getting wet. 12. She puts on ridiculous airs and graces. 13. I'm not doing business on their terms. 14. He became ill and lost his boyish looks. 15. To all intents and purposes, that's as far as I'll go. 16. Do you have to calm expenses for the trip? 17. I've just got a few odds and ends to pick up from my old flat.

Ex. 9. Some English nouns have different meanings in the singular and plural. Match Ukrainian lexemes with the right English form of the noun:

Перемовини (talk/ talks), манірність (air/ airs), попіл (ash/ ashes), вміст (content/ contents), зміст (content/ contents), митниця (custom/ customs), збитки (damage/ damages), кальсони (drawer/ drawers), грошові засоби (fund/ funds), скло (glass/ glasses), погляд (look/ looks), спосіб (manner/ manners), етикет (manner/ manners), протокол (minute/ minutes), зусилля (pain/ pains), масштаб (scale/ scales), ваги (scale/ scales), збереження (saving/ savings), заощадження (saving/ savings), видовище (spectacle/ spectacles), відстань (step/ steps), під-

приємство (work/ works), ґрунт (ground/ grounds), земельна ділянка (ground/ grounds), помешкання (quarter/ quarters), нагороди (honour/ honours), юність (youth/ youths), молодь (youth/ youths), враження (experience/ experiences), стан (condition/ conditions), обставини (condition/ conditions), визначні місця (sight/ sights), милосердя (charity/ charities), благодійність (charity/ charities), спирт (spirit/ spirits), дух (spirit/ spirits), години прийому лікаря (surgery/ surgeries).

Ex. 10. Which of the given nouns denote “socially marked” or personified lexemes of males & females? Which sex and gender do they indicate in Ukrainian?

Paradise, porter, lass, butcher, model, nurse, warrior, goddess, burglar, princess, masseuse, senior, fianc, shop-assistant, harpist, bishop, knight, ballerina, usherette, widow, nymph, love, peace, sun, Earth, cat, nightingale, chambermaid, hairdresser, beauty, gardener, truck-driver, detective, weatherman, bonny-bell, dustman, dog, hobo, war, death, devil, ship, Cerberus, the Almighty, priest, barber, mermaid, tailor, soot man, hag, typist, chaperone.

Ex. 11. Pick up proper Ukrainian equivalents of the English negative and indefinite pronouns:

1. As a young man he had been something of an athlete and had rowed in the Oxford boat, and he was known to be one of the best shots in England (Maugham). 2. You could never have thought her anything in the world but the respectable relict of a North-country manufacturer of ample means (Maugham). 3. He saw nothing of Ginger Ted (Maugham). 4. Everyone knows that you never can tell with veronal. I wouldn't take it myself for anything in the world (Maugham). 5. After all, though he didn't pretend to know much about it, he did like music, indeed liked nothing better than music, and there would be sure to be something he could enjoy (Priestley). 6. He looked like nothing on earth (Maugham). 7. True, Theodore and Tottie Bill were anything but plain country people (Cary). 8. Something of the same sort happens in the case of the memoir writers and autobio-graphers, who have created almost a fresh branch of literature in our age (Woolf). 9. He is without ambition and he has no desire for fame; to become anything of a public figure would be deeply distasteful to him (Maugham). 10. I'm anything but lost (Cronin). 11. He thought nothing of spending a pound (Lee). 12. I was asked to spend weekends in the country. They were something of a trial on account of the tips you had

to give to the butler and to the footman who brought you your morning tea (Maugham). 13. There was just then something of a vogue in Paris for that sort of China (Maugham). 14. From the darkness a man came forward with nothing but a towel round his loins (Maugham).

Ex. 12. What accounts for the use of the tense forms in the following sentences? What stylistic effect do they create? Give equivalent translation of the sentences in Ukrainian:

1. It's taking her so long to write that book. 2. I was thinking of going to London this weekend. 3. I was wondering whether you'd thought of going to see that new film. 4. If you will insist on the the best, then you must expect to pay more for it. 5. I've been meaning to tell you about it since the weekend. 6. She's been rather onstinate at the moment. 7. She's having a baby. 8. My dear, how you throw anout your money! 9. "Chi-Chi is in the pen. She walks over to the traveling box. Chi-Chi climbs on the rock. The crowd moves closer to Chi-Chi." 10. She arrives full of life and spirit. And about a quarter of an hour later she sits down in a chair, says she doesn't feel well, gasps a bit and dies. 11. People are always blaming their circumstances for what they are. 12. Dear Amy, I've settled in now and I'm liking my new life very much. 13. We've all been young once, you know. 14. A little break is just what she's been needing for all these years. 15. He would often wake up and scream in the night. 16. Cedrik, what's come over you? You used not to talk like this before. 17. "I was wanting to catch you, Eliot." 18. No sooner had they established themselves in the house than he perceived to his dismay the return of her gloomy mood. 19. Now I feel absolutely dopy. God knows what I shall be saying in a minute. 20. I had known Palmer, when the story starts, for nearly forty years.

LEXICAL EXPRESSIVE MEANS IN THE TEXTS OF FICTION

Ex. 13. Analyze the following bahuzrihi into connotations they create. State what register of the vocabulary they form. Are they admitted of the dignified use? Pick up Ukrainian nominative equivalents of them maintaining sememic components of the qualifying character traits they pertain in English.

Goody-goody, soft-soaper, coma-counter, pot-boiler, cockbrain, scratchcat, bottlelicker, egg-sucker, money-bags, penny-pincher, bad-mouth, rough-neck, fill-belly, whistle-blower, slow-bellies, wind-bag, no-hoper, go-getter, do-gooder, well-wisher, brown-bagger, in-betweenner,

leg-puller, hard-head, bold-face, butter-finger, sly-boats, cabbage-head, pudding-head, faint-heart, fathead, lie-abed, windbag, scoffer/ miocker, dryasdust, weathercock, diggy person/ dimwit, highbrow, brown nose, eagle-eye, bluebottle, hunchback, blackshirt, hotspur, rubberneck, goldilocks, slowcoach, sourbelly, pot-belly, penny-wit, beef-head, slowbelly, madcap, bigwig, rat-face, banana-head, dollface, deadneck, flat-tire, egghead, red-neck, dirty-neck, fatherhead.

Ex. 14. Find literary Ukrainian versions of the following titles of the books of fiction. State the translation method in each case:

Angel Pavement (J. B. Priestley), New Garden (V. Woolf), The Consul (S. Maugham), The Light and the Dark (C. P. Snow), The Raisor's Edge (W. S. Maugham), The Time of Angels (Ir. Murdoch), The Masters (C. P. Snow), Bachelors (H. Walpole), The Horse's Mouth (J. Cary), The Dead (J. Joyce), Homecomings (C. P. Snow), The Green Years (A. J. Cronin), A Severed Head (Ir. Murdoch), A Shot in the Dark (R. Timperley), Crooks in Conference (Ch. Hatton), Scoop (Ev. Waugh), The Killing Bottle (L. P. Hartley), A Song of Sixpence (A. Cronin), A Spring of Love (C. Dale), Brothers in Law (H. Cecil), Term of Trial (J. Barlow), The Sandcastle (Ir. Murdoch), Cakes and Ale (W. S. Maugham), The Rainmaker (J. Grisham), Four Weddings and a Funeral (R. Curtis), The Houd of the Baskervilles (A. Conan Doyle), The Grass is Singing (D. Lessing), Wuthering heights (E. Bronte), The Body (S. King), The Warden (A. Trollope), Web (J. Windham), The Edge (D. Francis), Misery (S. King), The Moonstone (W. Collins), The Thorn Bird (C. McCullough), Presumed Innocent (S. Turow), Saving Private Ryan (M. A. Collins).

Ex. 15. State what characterizing features are revealed through the speaking names of the following characters:

Sir John Goldencalf, the monicans, Dr. Reasone, Lord Chatterino, Lady Chatarrissa, Mrs Malaprop, captain Absolute, Aurora, Bekky Sharp, Lady Teasle, Mr. Credulous, John Jaw, Miss Languish, Mr. Carefree, Jean Baker, Tiny Alice, Mary Smith, Little Dorrit, Oliver Twist, James Willoughby, Inch Lady, bear Grizzly;

Плюшкін, Манілов, Чичиков, П'єр Безухов, Незванова, дід Верзіло, Микита Нечитайло, Пан Коцький (кіт), муха Цокотуха, поміщик Об'єзов, Василь Беретовець, Кайдашиха, професор Незнайко, Шестерний (товариш прокурора), Котигорошко, добродій Панібудьласка, козак Підпритора, Білосніжка, ведмедик Сонько.

Ex. 16. Match definitions to the eponyms that symbolize these features:

Adonis, Amazon, Cain, Casanova, Cato, Cerberus, Cicero, Doctor Fell, Don Juan, Don Quixote, Doubling Thomas, Epicure, Florence Nightingale, Man Friday, Gorgon, Jezebel, Judas, Mentor, Othello, Robin Hood, Samson, Solomon, Svengali;

a man of many female lovers; a strong woman who loves sport; a grim, watchful keeper; murderer; a man of simple life and self-denying habits; a dreamy, unpractical person; a person who doesn't easily believe things; an ugly looking woman whose appearance causes fear; a person with refined taste in wine and food; a person of strong power who makes others act in a bad way; a good-looking man; a man who calls forth antipathy from other people; a careering person; a man who is a great lover; a noble robber; a very jealous man; a disloyal person or a traitor; a good speaker; a person of great wisdom, a devoted servant; an immoral woman who attracts men sexually; a person who gives advice and guidance; a man of strength.

Ex. 17. Pick up proper Ukrainian equivalents of the words characterizing body behavior. Differentiate between those used denotatively and the ones applied to descriptive narrative to create expressiveness:

arm: bend, lower, move, raise, break, dislocate, hurt, twist, hold out, open, stretch out, cross, fold, link, wave, catch hold of, grab, take, grip, squeeze, fall into, pull smth into, drop, hang, tighten;

cheek: brush, dab at, stroke, touch, kiss, peck, proffer, blaze, burn, flame, grow hot, reddden;

ear: plug, close, shut, stop, strain, prick up, flatten, lay back, put back, pierce, syringe, echo in, ring in, hiss in, whisper in, reach, hear, pick up smth, twitch, prick up smth, be alert, pop, ring;

eyes: lift, raise, cast, turn, avert, screw up, shade, shield, gouge, dilate, grow wide, blaze, flare, flash, gleam, glint, glisten, glitter, glow, light up, shine, smolder, spark, sparkle, twinkle, blur, cloud, brim with tears, mist, darken, dull, glaze over, hurt, prick, prickle, smart, sting, fall on, fasten ob, fix on, glued to, linger on, lock on, rest on, riveted on, dark, flick, flicker, flit, leap, run shift, roll, swivel, dance, roam, rove, drift, slide, slip, stray, wander, rake smth, scan smth, scour smth, search smth, sweep smth, lance, pierce smb, blink, crinkle up, squint, wrinkle, bulge, pop, betray, quiz, smile, mock, appraise, scrutinize, survey;

eyebrows: arch, cock, lift, quirk, pluck, rise;

eyelash: flicker, flutter;

face: brighten, glow, light up, beam, smile, cloud, crumble, drop, fall, clear, darken, harden, set, soften, flame, flash, redder, contort, crease, pucker, tighten, twist, betray smth, reveal smth;

finger: point, draw, jam, poke, pucker, stick, jab, stab, hold up, raise, wag, waggle, dip, run, drum, tap, click, snap, stub, trap, crook, extend, prick;

lip: bite, chew, press together, purse, pout, lick, smack, moisten, move, part, quiver, tremble, curl, protrude, round;

foot: get to, jump to, leap to, rise to, scramble to, plant, raise, stamp, wing, shuffle, drag, wipe, tread on, catch, slip, crunch, patter, pound, dangle, kick, sink;

footstep: run, walk, halt, stop, approach, come, recede, pass on, descend smth, falter, die away, fade away, crunch, echo, pound, sound;

forehead: wrinkle, mop, wipe, hit, rub, slap, smack, tap;

hand: take, hold on to, reach for, touch, press, squeeze, shake, extend, hold out, reach out, lay, place, press, put, slide, withdraw, hold up, lift, throw up, spread, wave, clap, clasp, clench, rub, wring, beat, cup, wipe, shake, tremble, shoot out, grope for, seek smth, catch, clam, close around, grab, grasp, seize, clutch, grip, claw at, pull smth, squeeze smth, tighten, brush across, caress smth, stroke smth, touch, creep, go, move, slide, slip, tray, steal, fly, jerk, twitch, run over, trail, freeze, still, hover, waver, lie, rest, come down descend, drop;

hips: roll, sway, swing, wiggle, rotate, twist, thrust, dislocate, fracture, spread;

leg: bend, brace, straighten, cross, splay, spread, extend, stretch out, lift, draw up, tuck under, kick, swing, entwine, tangle, break, injure, move, flail, pump, buckle, give way, shake, tremble, dangle, hang, swing, ache;

look: have, take, get, sneak, steal, cast smb, dart smb, shoot, throw;

mouth: drop open, fall open, hang open, sag open, close, shut, be contorted, be distorted, be set, compress, harden purse, set, thin, tighten, turn down, twist, curl, curve, lift, quirk, stretch, tilt, turn up, droop, pout, twitch, quiver, tremble, water, go dry;

nose: blow, wipe, pick, rub, scratch, tap, split, turn up, look down, run, bleed;

neck: crane, strain, crick, break, injure, wring, risk, save, ache;

smile: wear, flash smb, manage, return, hide, repress, suppress, force, bring, crease into fade, freeze, vanish, cross smth, flicker across, paly across, tug at the corner of the mouth, grow spread.

Ex. 18. Translate into Ukrainian paying picking up the most suited equivalents to the polysemantic words in bold:

1. She entered the gates, walking slowly, and looked about her with an **air** that was at once intent and abstracted (Maugham). 2. George Peregrine saw that Evie didn't want to talk about her book and he was not sorry to change the **subject** (Maugham). 3. Mrs Albert Forrester still smiled with an eager and somewhat metallic brightness. She was determined to take the **matter** lightly (Maugham). 4. There was a cottage piano with yellow keys (Maugham). 5. Mr Simmons slipped his spectacles back on to the **bridge** of his nose (Maugham). 6. She's a good-looking woman. Yes, she has quite a decent **presence** (Maugham). 7. He met me on the ship when I arrived and asked me to stay with him. I demurred. I did not see how I could spend a week with a total stranger. I did not want to put him to the expense of my **board**, and besides I thought I should have more freedom if I were on my own (Maugham). 8. His sisters had married in their own **station**, their husbands were clerks and their sons were clerks; there was nothing between him and them; they bored him. He satisfied the claims of relationship by sending them every Christmas a piece of fine silk, some elaborate embroidery, or a **case** of tea (Maugham). 9. She had the strength and health of the people; and yet the independence of her bearing, a sort of noble frankness of **carriage** suggested the great lady (Maugham). 10. He was one of the first to value old furniture and he rescued many a priceless piece from the attics of ancestral mansions and gave it an honourable place in the drawing-room (Maugham). 11. The coasting steamer passed the **mouth** of the river, dropped their mail and went on its way (Maugham). 12. He wore, carelessly, a suit of excellent grey cloth but of a foreign **cut** and none too well-fitting (Priestley). 13. Besides his duties at the two hospitals with which he was now connected, his teaching and his private practice, he had read of late one or two papers before scientific **bodies**, and was editing a large work on surgery (Maugham). 14. I've bought a lot of small canvasses in Ikey's cheap. Ikey's is a shop that never has any luck. It changes **hands** about every six months (Cary). 15. The effect was tremendous, even those most unresponsive in the hall, whom I had thought to be our enemies, were conquered, beating **time** now, nodding and humming (Cronin). 16. Many years ago I wrote a novel called "The Moon and Sixpence". In that I took a famous painter Paul Gauguin, and, using the novelist's privilege, devised a number of incidents to illustrate the **character** I had created on the **suggestions** afforded me by the scanty facts I knew about the French

artist. 17. Gabriel took his seat boldly at the head of the table and, having looked at the edge of the **carver**, plunged his fork firmly into the goose. He felt quite at ease now, for he was an expert **carver** and liked nothing better than to find himself at the head of a well-laden table (Joyce). 18. He liked music, but the **piece** she was playing had no melody for him and he doubted whether it had any melody for the other listeners, though they begged Mary Jane to play something (Joyce). 19. They had a **matter** of importance which they wished to discuss with the party.

Ex.19. Suggest an equivalent Ukrainian translation of the compounds and composites in the sentences that follow:

1. I saw at close quarters Isabel's plump nylon-stockinged legs and the white serrated tip of her petticoat (Murdoch). 2. But Imogen was engaged to be married, that was the end. So I lay, dry-mouthed and endured (Golding). 3. He was a tall, spare fellow, and what I believe is generally called loose-limbed (Maugham). 4. You wouldn't believe what I'm doing now, he went on: that's to say, unless you are mechanical-minded like myself (Cronin). 5. Kneeling by the fire, he looked thin-shouldered, whisky, like an elderly clerk (Snow). 6. Rose went on watching him with pale heavy-lidded eyes (Snow). 7. The dark-foliaged oaks rose in compact and graceful silhouettes (Lindsay). 8. There were three main buildings disposed irregularly in the acre of ground-single-storied houses, tin-roofed, constructed of timber and rubble, with wooden verandas (Bowen). 9. Then she turned to the Women's Page, and as she ate the last of the plaice and chips studied a 3-column picture of a girl stretched out on a hearthrug wearing zebra-striped matador tights with fur-topped jersey sheath, fine for formal evenings at home (Dale). 10. She was a frank-mannered talkative young lady (Sansom).

Ex.20. Suggest literary Ukrainian translation of the sentences that contain compound adjectives:

1. I saw at close quarters Isabel's plump nylon-stockinged legs and the white serrated tip of her petticoat (Murdoch). 2. But Imogen was engaged to be married. That was the end. So I lay, dry-mouthed and endured (Golding). 3. He was a tall, spare fellow, and what I believe is generally called loose-limbed (Maugham). 4. You wouldn't believe what I'm doing now, he went on: that's to say, unless you are mechanical-minded like myself (Cronin). 5. Kneeling by the fire, he looked thin-shouldered, whisky, like an elderly clerk (Snow). 6. Rose went on watching him with pale heavy-lidded eyes (Snow). 7. The dark-foliaged oaks rose in compact and graceful

silhouettes (Lindsay). 8. There were three main buildings disposed irregularly in the acre of ground-single-storied houses, tin-roofed, constructed of timber and rubble, with wooden verandas (Bowen). 9. Then she turned to the Women's Page, and as she ate the last of the plaice and chips studied a three-column picture of a girl stretched out on a hearthrug wearing zebra-striped matador tights with fur-topped jersey sheath, fine for formal evenings at home (Dale). 10. She was a frank mannered talkative young lady, with a freckled face and prominent eyes (Joyce). 11. She was wearing now an open-work blouse of white silk, a black skirt, and high-heeled, patent-leather shoes with silver buckles (Maugham). 12. But he was a good-natured fellow nad accessible (maugham). 13. She was not a young woman, for her hair was iron-grey; it was cut very short and clustered thickly round her well-shaped head in tight curls (Maugham). 14. This solitary passanger was a man of medium height but of massive build, square and bulky about the shoulders, and thick-chested (Priestley).

Ex. 21. When translating into Ukrainian pay attention to the ways of rendering words denoting "doers of the action":

1. The cat was not an early-riser (Murdoch). 2. Grandpa was a difficult sleeper, snoring loudly, tossing on the bumpy flock mattress, squeezing me flat against the wall (Cronin). 3. I'm not much of a novel reader myself, but I'll send you two or three books (Maugham). 4. Charlie Bishop was a good talker and liked to hear himself speak (Maugham). 5. He was a regular first nighter (Maugham). 6. He was a good shot, a golfer, and though now a little over fifty could still play a hard game of tennis (Maugham). 7. He sometimes heard her with placid sincerity assuring a caller that he was out, and then she would come in and tell him that so-and-so had rung up (Maugham). 8. I smoke very little and I'm an extremely moderate drinker (Maugham). 9. Mrs Bill was a bit of a match-maker (cary). 10. One thing was perfectly clear to him however; she was a time-waster (Wilson). 11. He was a good talker if only you could keep him off the subject of dukes and dutchesses (cary). 12. It was strange that his mother had had no musical talent, though Aunt Kate used to call her the brains carrier of the Morkan family (Joyce).

Ex. 22. Translate the following expressions with particives into Ukrainian:

A cube of ice; a ball of string; a jar of jam; a bag of flour; a period of calm; a spell of work; an army of unemployed; a bunch of parsley; a set of cutlery; a swarm of bees; a board of directors; a flock of sheep; a drop of water; a meter of cloth; not a grain of truth; a pile of logs; scraps of

conversation; a touch of mockery; a mountain of debts; a blob of wool; a morsel of cheese; not a shred of evidence; a speck of dust; a trace of anger; a wave of heat; a touch of garlic; a pinch of salt.

Ex. 23. Put these back into English using a participle:

Спалах блискавки; клубок ниток; вуглинка; ні йоти довіри; віхтик паперу; подих вітру; столова ложка меду; рада директорів; спалах гніву; жбан молока; горнятко сметани; рій бджіл; ключ журавлів; зграя вовків; косяк риби; табун коней; стадо худоби; разок коралів; низка намиста; гроно винограду; пасмо волосся; крихта хліба; брила чорнозему; купа сміття; плитка шоколаду; пучка кропу; гуркіт грому; щіпка солі; вияв ревності; присмак корсанду.

Ex.24. Do literary translation of the Ukrainian text into English. Specify language means that add up to the dynamism of the narrative:

Ще й сіроти не починало, а під дверима мов з гучномовця:

– На ярмарок! Уставайте!

Дехто ще звечора волами посунув. Малі бжжать, хвостами кру-
тять, “хід” торохтять, печінки, губи й зуби стрибають.

... На ярмарок!

Благословилося на світ. Виткнуло заспаний писк сонце, стьобну-
ло промінням по луках, по степах, по садах, по левадах... І видно: аж-
аж-аж- ген до того ліска, куди око дістає, дорогою вози потяглися...
І кіньми, і волами, і коровами... І гарби, і вози, і козенята... З курчата-
ми, з сіном, з соломою. А на возах і кури, і вівця скручена, і теля мекає,
підвестись намагаючись... А за возами і стригунці, і корівки
з прив’язаними до хвоста телятами.

– Гей! Цоб! Цабє! Н-н-но!

На ярмарок!

І ідуть, ідуть, ідуть, і ідуть...

І дорога вже не дорога, а строката величезна гадюка, що за отой
лісок, не поспішаючи полізла...

(Остан Вишня)

SYNTACTICAL EXPRESSIVE MEANS IN THE TEXTS OF FICTION

Ex. 25. Translate the following sentences into Ukrainian to maintain the semantics of concession. Compare the connectives and syntactic structures of the sentences in both languages:

1. No matter how often they ask me, I'm not working overtime.
2. A marriage will always have its rocky moments, however well the couple

get on. 3. Hard as we tried, we couldn't get them lower the price.
4. Wherever we went and whoever we spoke to, we got the same answer.
5. Although this year's colour is grey, I find I look extremely dull in it.
6. Whatever was said in the heat of the moment, it needn't affect our relationship. 7. She remains cheerful despite her chronic ill-health.
8. Whereas he's always been pretty conservative, she often reveals more left-wing tendencies. 9. It shouldn't affect an athlete's performance, whichever lane they are drawn in. 10. Hard as they tries, the two sides couldn't agree a peace agreement. 11. Difficult though it was, they finally managed to reach a compromise. 12. Much as I detest the idea of punishing children, I can see it has its uses. 13. He left me in the lurch, but still I have tender feelings for him. 14. I know standards have changed, but even so such scenes on TV are unacceptable. 15. Even though there were minutes left to the deadline, we refused to panic. 16. Our project is not meeting with much success, much as we might dislike it. 17. I spent hours on the Internet even though I knew I was wasting my time. 18. Despite his youth, he had a very mature approach to life. 19. Fines are a good way of punishing people. 20. However, they are of now use if they cannot be paid. 21. The wind blew all the time. Nevertheless, we still managed to enjoy ourselves. 22. I know there's an economic recession. All the same, our profits should be higher.

Ex. 26. Translate the following sentences containing compounds with “ever” into Ukrainian. Ponder on the effect in both languages caused by the concession semantics of the “ever”-compounds:

1. Whatever smirking reply I may have given them, I have always known they were quite wrong (Priestley). 2. Let us begin by clearing up the confusion between the man who loves learning and the man who loves reading, and point out there is no connection whatever between the two (Woolf). 3. I should like to think that in his leisure hours he is writing a book in which he is trying to set forth whatever life has taught him (Maugham). 4. However hard he tried, he could not be quite English (Cary). 5. You are going to take to much responsibility on yourself whatever happens (Snow). 6. Disconsolately, he ate his scrap of ham, his eyes under their heavy lids looking towards his daughter or me, whenever he thought he was unobserved (Snow). 7. However she had destroyed each trace, so completely that I never read a sentence of hers, nor grasped for certain what kind of book it was (Snow). 8. Wherever I look, I see a man whose appearance doesn't please me (Priestley). 9. Whatever I had

expected it was not this (Snow). 10. Second, I was sure that, whatever we or anyone else argued, Lufkin had already made up his mind to buy (Snow). 11. However much she was set on helping him, she would have listened if I had warned her again (Redgrave). 12. "I don't know". "Nor do I ... whichever of us can claim to know a single thought of another human being?" (Wilson). 13. "Whatever you do this evening, Theo, please, don't get into a fuss" (Golding). 14. She spends much of her time in bed, and whenever the children or the husband are too much for her nerves, she telephones to her mother for Francis, who duly rushes over and takes charge of house, husband and children (Cary).

Ex. 27. State the nature of the syntactic relation in each sentence and practice rendering them adequately in Ukrainian:

1. For days upon end we do nothing but read (Woolf). 2. She was thirty-five if she was a day, but she was blonde and luscious (Maugham).
3. She was a smallish, sharp-featured woman of thirty, with a prow of a nose and fine open eyes (Snow). 4. And neither of her sisters, even if they were unmarried, had ever attracted him. The languid, fragile, lovely Letty, always being rescued from crabs and wrapped up from the cold; the railed Francie, at six with her red button of a nose, hurling herself into the seas (Cary). 5. That was a good thirty years ago if it was a day (Joyce).
6. I settled down to being a wine merchant, even here feeling myself something of an amateur and none the worse for that (Murdoch). 7. But suddenly, as it were, accidentally, she gave an enormous sigh of relief, of very special happiness (Cary). 8. The story that it originated in Robinson, credible or incredible, had been shameful for me to hear, let alone Sheila; if I could, I wanted to spare her that (Snow). 9. For all the boredom of this evening's meeting of the Historical Association, for all the wretched prospect of Christmas at Inge's today promised to be really a very pleasing one (A. Wilson). 10. Sheila's father, for all Mrs Knight's care and his own gallantness, would not always be there for his daughter to see. (Snow)

Ex. 28. Point out what creates emphasis in the English sentences that follow. Translate them into Ukrainian maintaining emphasis. Compare the structures and syntactical means that are used in both languages:

1. It was not often that she cried, but in states like that (Snow).
2. It was Daisy really who was so unkind, she who was not even one of the family, except by marriage (Wilson). 3. ...it was then that he had understood that things were not quite as obviously simple as they used to be (Jacob).

4. I did not realise what he wanted, but instead I did realize another thing (Snow). 5. It was he who felt his own pulse, who gave the cry of alarm and she who in duty and reverence echoed it (Snow). 6. It was as a short story and not a very long one either, that I first thought of this novel (Maughtam). 7. It was Hamlet who advised the players to remember that there was in every audience one judicious one, the censure of which must outweigh a whole theatre of others (Redgrave). 8. It was thus with disinclination that I began to read the Magician (Maugham). 9. And yet he could not forget the past, and he did not want to, so that, as he stood between us on our own hearth-rug, it was not Sheila, it was I, it was he who dispensed the patronage (Snow). 10. It must have been the same week, probably, the very next day that R. Robinson came to dine (Snow). 11. It was only as the evening went on that her gait and her speech became relaxed (Snow). 12. She became convinced that it was he who out of duty insisted on attending, and she who was obliged to stop him (Priestley).

МАТЕРІАЛІ ДЛЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Translate the texts that follow into English. Think of the proper ways of rendering words denoting cultural reality. Pick up adequate means to maintain the emotiveness of the Ukrainian texts in English:

Text 1: ВЕРБА

Верба — один із символів України. Скажеш тільки одне слово — Україна — і в уяві постає тополя, хрущі над вишнями, калина у лузі, верба край долини. Кому доводилось подорожувати Дніпром, той не міг не помітити численні вербові зарослі на берегах нашої найпотужнішої річки. Вербви, як незрадлива сторожа, охороняють плеса сивого Дніпра. Близько п'ятисот видів верб ростуть на нашій планеті. Тридцять припадає на Україну. Раніше ними обсаджували дороги та гори, ставки й береги, левади та грєблі...

Окрім краси, що милує людське серце, верба дає нам багато користі. Вона ніби позначка води на земній карті, тому й криниці копають під вербою, бо на сухому місці це дерево ніколи не ростиме. Вербва фільтрує й дезінфікує воду, вербовий дух люблять бджоли. Високо цінуються вулики із вербових дощок.

Вербова деревина здавна використовувалася для виготовлення музичних інструментів: кобзи, бандури. З неї виготовляють меблі, ложки, човни.

Верба — дерево цілоще. З її кори, смоли, гілок виготовляють ліки (за В. Щербиною).

Text 2: ЛЕЛЕКИ

Летять запізнлі ключі з далекого вирію додому, на Україну, на ясні зорі, на тихі води, де оце гілки зараз прокинулася весна...

Хоч як потомились, а линуть на одчай душі, проти ночі, аби швидше, аби долетіти...

І раптом — нечувана річ! — звідкілясь упала на бідолашних лелек орлина зграя. Залунав лютий клетіт, полетіло, кружляючи, пір'я. І вже перший довгоший птах з розбитою головою грудкою звалився в море, за ним ще іще...

Та лелеки хутко отямилась і стали боронитися. Били нападників довгими дзьобами, цілячи в голову, нападали гуртом, намагались підім'яти, зашарпати.

Ось п'ятеро налетіли на орла, почали дзьобами щосили, скубти пір'я. Той заклокотів невдоволено, знявся вгору... Але зараз же каменем упав на лелеку з пораненим крилом, що, шукаючи рятунку, спустився низько, майже до самої води...

Тут уже Михайлик не витримав, скрикнув: "Ой, дайте лука!"

З тонким пошестом пугнула стріла, вп'ялася в орлину шию. Братчики заворушилися, загули: "Молодця". То тут, то там тенькнула в дужих руках нап'ята гятява, одна за одною злетіли стріли. Підбиті хижакі важко падали вниз, силкуючись втриматися на широко розкинутих крилах.

Уцілілі орли з гнівним криком знялися у височінь, зрозумівши, що прогнали бій. Деякий час ширяли, взолочені сонцем, потім наче розтали: хтозна, де й поділися. Пошарпані лелеки стали шикуватися двома ключами: знов полетіли вперед (за М. Пригарою).

Text 3: МАМА

Ти стежив за матір'ю, як вона ступає по підлозі, як усміхається, як тримає вже посічену свиною голову. Але найчастіше, мабуть, твій зір ловив її проворні руки. Навіть тоді, коли не мали ніякого діла, материні руки не залишалися в абсолютному спокої, вони ледь-ледь ворушилися, як ворухатяться під водою стебла лілій від ледь-ледь чутної течії.

І невсипно працювали. Жодної хвилики не відаючи відпочинку, материні руки знаходили роботу. Вони владарювали на припічку,

в печі, на комині, на миснику. Так багато в житті переробивши, вони не зупинялись, не могли зупинитись, а постійно священнодіяли.

Не було, либонь, такого, чого б вони не вміли! Начебто весь світ постійно потребував уваги й роботи материних рук. І, мабуть, увісні руки теж не вдоволювались ні на мить, а мали й тоді щось таки робити.

І завжди пахли чимось... чи свіжовипраною й щойно випрасуваною білизною, або щеничним борошном і гарячим хлібом, а то кропом і петрушкою, терпким гудинням огірків, або яблуками, грушами і медом у Спасівку, а то просто вітряним осіннім полем, або шпарким морозцем і снігом, або першими весняними бруньками.

Десь поїхавши, тримав у пам'яті образ матері. І образ її рук, яким судилась вічна, невсипуща робота. І згадувались запахи, які, либонь, вони збирали так, як бджілка збирає по квітах найрізноманітніший мед.

А ще її очі... Вони, постійно освітлені зсередини м'яким живим сльозом, були наче видимим, предметним вираженням її душі. Це погляд самої ширості, самого добра (за С. Гуцалом).

Text 4: МЛИНИ ТА ВІТРЯКИ УКРАЇНИ

Через століття пройшла ця давня, як і сама історія, оповідка: до машини осідло тримається на двох хагніх кутках — печі та жорнах. Адаже піч і жорна не тільки годували, обігрівали. Вони і гуртували людей у родинну спілку. З появою землеробства наш далекий предок утрадиційнив найпростіші знаряддя для обробки зерна. Такою первинною формою були жорна. Потім з'явилися млини, згодом вітряки.

Жорна — це ручний млин, пристрій яким у домашніх умовах розмелюють зерно. Млин — це споруда, обладнана спеціальними машинами для розмелювання зерна чи крупи. Вітряк — вітряний млин. Млинарство в Україні відоме з давніх-давен. Про нього згадує перший звід законів — "Руська правда". Млини будувалися і водяні, і вітряні.

Історія вітряка — це історія нашого традиційного побуту. Адаже біля млинів часто збиралися люди гуртом, ділили радість і смуток.

У багатьох піснях, легендах, приказках опоетизовано цього невтомного трудівника. Увічнено образ вітряка і в художній літературі... (за В. Крамар).

Text 5: ПОСВІТ

У повсякденному побуті людей посвіт відігравав не лише практичну, як елемент освітлення, але й не менш символічну роль — збереження в ширшому значенні родинного вогнища, продовження родовідних традицій, виконував берегові функції в хліборобських та звичаєвих обрядах.

Урочисто запалений на початку осені посвіт мав зберігатися в оселі аж до початку весни. Цей ритуальний вогонь ретельно оберігали всією родиною. Якщо якимось чином він згасав, то, за повір'ям, у сім'ї неодмінно скоїться лихо.

Культ вогню, як відомо, дійшов до нас ще з язичницької доби. Та ще й природно: наші далекі предки пов'язували з ним смисл життя. Вогонь у їхньому обжитті був найголовнішою формою існування — обігрівав, годував, гуртував у родинну спілку. Відтак вогнище — місце, де постійно горіло багаття, — вважалось священним оберегом роду і племені в усіх давніх народів, у тому й числі й наших предків. Згодом, коли люди навчилися досить легко добувати вогонь, він, проте, й надалі продовжував виконувати духотворну функцію ритуального оберігача родини. Чимало обрядів, пов'язаних з цим символом, дійшли й до нашого часу (за В. Скурагівським).

Text 6: СПОГАД ПРО ДИТИНСТВО

Коло хати, що стояла в саду, цвіли квіти, а за хагою, проти сінешніх дверей, коло вишень — поросла полином стара погребня з одкритою лядою, звідки завжди пахло цвіллю. Там, у льоху, в присмерку плитали жаби.

На погребні любив спати дід.

У неділю перед богами горіла маленька синенька лампадка, в яку завжди набиралось повно мух. Образ святого Миколая був схожий на діда. Святий Феодосій більш скидався на батька. Феодосію я не мовився, в нього була ще темна борода. А от Бог, схожий на діда, той тримав в одній руці круглу сільничку, а трьома пучками другої неначе збирався взяти зубок часнику.

Дід був високий і худий, і чоло в нього високе, хвилясте довге волосся сиве, а борода біла. Він був письменний по-церковному і в неділю любив урочисто читати псалтир. Ні дід, ні ми не розуміли прочитаного, і це завжди хвилювало нас, як дивна таємниця, що надавала прочитаному особливого, небуденного смислу...

Дід любив кашляти. Кашель клекотів у нього в грудях, як лава у вулкані... і тоді ми тікали хто куди, а вслід нам довго ще неслися відові громи і блаженне кректіння.

Не вдаючись глибоко в історичний аналіз деяких культурних перекитків, слід сказати, що у нас на Україні прості люди в Бога не дуже вірили, не те, щоб не визнавали, а просто з делікатності не наважувались утруждати безпосередньо. Прості люди хорошого виховання, до яких належала і наша сім'я, повсякденні інтереси вважали по скромності не достойними божественного втручання (за О. Довженком).

Text 7: ЛИПНЄВІ СВЯТА

На липень припадає лише три свята — Купала, Петра-Павла та Прокола. Серед цього тріумвірату особливе місце належить першоверховним апостолам — Петрові та Павлові, котрих святкують 12 липня. Традиційно свято належить до великих. У церковних календарях воно іменується дванадцятим, тобто таким, коли у храмах на його честь роблять відправи. До Петропавлового дня готувалися заздалегідь — жінки білили хаги, прикрашали рушниками стіни та ікони, святково опоряджували подвір'я, виготовляли обрядове печиво — мандрики. Ці смаковіті пампушки, які особливо цінувалися серед селян, пекли із сиру, розмішаному на сметані, шпеничному борошні та яйцях. З цього приводу побутує прислів'я: "На Петра зозуля мандрикою вдавилася". Справді-бо, під цю пору затихають безтурбовані зозулині співи; якщо ж їх почути після Петра, то за народним віруванням, це лихе віщування...

День Купала, який припадає на 7 липня збігається з літнім сонцеворотом. У давніх слов'ян Дажбог — бог Сонця — був найшановнішим серед інших міфологічних святих. Наші пращури вважали, що саме він подарував життя на землі. Відтак Сонце було прообразом свого покровителя, а тому його річний цикл збігався з певними ритуальними дійствами. Одне з таких — Купало, котре символізувало літній сонцеворот, тобто найвищий культ Сонця. Пізніше християнство, якому не пошастило остаточно знівелювати дійство, долучило до нього свято Різдва Святого пророка Предтечі Хрестителя Господнього Івана. Ось так і з'явилося охристиянізоване свято з подвійною назвою — Іван Купайло.

Основним стержнем, довкола якого відбуваються дійства, виступає купальський вогонь, як символ небесного сонця. Він має горіти цілу ніч. Щоб підтримувати вогонь парубки заздалегідь заготовляли

хмиз. Виготовивши спеціальний, сплетений із соломи, рогами, рогози чи дубців, козубок, тягли його селом, і кожен господар дарував “на розпал” будь-яку вишшу з вжитку річ чи пару ломачин; деінде годилось накрасти купальських дров лише у дівчат (нерідко для цієї мети розбирали і плетені тини). Зібране ломаття одвозили на леваду, що обов'язково сусідилася з річкою чи ставком і складали в купки (за В. Скуратівським).

Text 8: ЛІККИ, ЯКИМ ТИСЯЧА РОКІВ

Населення нашої землі з прадавніх часів використовувало різні рослини при недугах. Здається, що нема такого зела, такого дерева, плоду, кореневища, яких не вживали б наші предки. Про це збереглося багато даних у літописних джерелах та стародавніх книжках.

Народні знахарі помітили, що коли хворому давали тричі на день перед їжею запарені пшеничні висівки, покращувалася робота шлунка, людина відчувала приплив сил. Просо лікує серце та печінку. Барвінок зміцнює організм, лікує шкіру. Відваром з листя волоського горіха лікували захворювання шкіри, ангіни. Будь-які засуди лікували калінові напої. Кульбаба допомагала позбутися подагри, матеріалка лікувала шлунок, горло. Напої з хвоща польового очищали увесь організм.

Українцям завжди брав із собою у далеку подорож пучок чебрецю. Його гострий аромат нагадував подорожничому телло рідної домівки, відновлював сили, зміцнював. У народі чебрець називають Бого-родильською травою, а наші далекі предки під час жерговних ритуалів кидали у вогонь чебрець, і він виділяв духмянний дим. Пасічники вважали чебрець одним із кращих медоносів.

Здавна у народі шанували подорожник, любисток, ромашку, полин, малину, ожичу, горобину, звіробій, піжму, спориш... Усього й не перелічити (за В. Супруненьком).

Text 9: НАЦІОНАЛЬНИЙ ОДЯГ

Національний одяг — це мистецтво, що тісно поєднане з побутом народу, його звичаями, традиціями. Під чужинецьким пануванням наш народ зберіг національний одяг — як символ, що його він проніс через усі віковічні страждання й утиски. Національний одяг, мова, віра та звичаї — все це надійний захист від національного занепаду.

Національне вбрання є естетичною базою, на якій народні митці створили вишивки, мережива. Все це свідомо мистецького смаку

й артистичного досвіду наших жінок, їх майстерності, що передається від покоління до покоління. Артистичне багатство національного одягу виявляється у розвиненій гамі кольорів та в мистецьких формах. Разки червоного намиста й кілька барвистих стрічок завершують ефект гармонійної цілості національного одягу українських дівчат.

Національний одяг — це вияв святкового, врочистого, піднесеного настрою. Це культурно-історична спадщина наших славних старокняжих і козацьких часів, щасливих днів України.

Своєрідним жіночим оберегом в Україні завжди був віночок. Віночки в Україні вишлітали з різного зілля від весни до осені. Останнім у році був вінок із золотистого кленового листа.

До вінка вліталося багато різних квітів з лікувальними властивостями. Вліталося до вінка ружа і деревій, безсмертник і любисток, волошка і ромашка, незабудка і цвіт каліни. Найпочесніше місце у вінку належало деревію, який у народі називають деревцем. Його насіння вітер розносить на велику відстань. Воно невибатливе до ґрунту та інших природних умов. Деревій у вінку є символом нескореності. Особливе місце у вінку належить барвінку. Він — символ життя і безсмертя людської душі. Тягнеться барвінок до людських хат. Він прикрашає весільний вінок молодої, одяг гостей, святковий коровай. Всього у повному українському вінку двадцять квіток, і кожна з них є лікарем і оберегом. Плетіння вінка — то ціла наука і дійство. Живуть у народі давні секрети плетіння вінків, зберігання квітів у вінку, яке зілля з яким має сусідити.

До дівочого вінка в'яжуть кольорові стрічки. Кожен колір стрічки є символом. Першою в'яжуть світло-коричневу стрічку — символ землі-матінки. Зліва і справа від неї — дві жовті — символи сонця. За ними ідуть з різних сторін зелена світла і темна. Це символи живої природи, краси і юності. За ними в'яжуть синю і голубу — символи неба і води, що дають силу і здоров'я.

Український вінок є неповторним символом народу України, свідченням його високої культури, запорукою дівочої чистоти і цноти (за О. Воропаєм та М. Кришуком.).

Text 10: РУШНИК

Рушник на стіні. Давній наш звичай. Не було, здається, жодної в Україні оселі, котрої не прикрашали б рушники. Хата без рушників, казали в народі, що родина без дітей. Рушник з давніх-давен символізував не тільки естетичні смаки, він був остаточною візиткою, а якщо

точніше — обличчям оселі, відтак і господині. По тому, скільки і які були рушники, створювалася думка про жінку, її дочок. Ніщо, здається, так предметно й наочно не характеризувало жіночу вправність, майстерність, охайність і працьовитість, як ці вимережані рукотвори. Вони завжди були на людях, розкривалися мистецьким багатством, оцінювалися справжніми пошанувачами.

Вишитий рушник створював настрої, формував естетичні смаки, був взірцем людської працьовитості. Згадаймо про його утилітарне призначення: з рушником, як і з хлібом, приходили до породіллі, ушановували появу немовляти в родині, з ним виряджали в далеку дорогу батька чи сина, чоловіка чи коханого, шлюбували дітей, зустрічали рідних, гостей, проводжали людину в останню путь, ним прикривали хліб на столі.

Хліб і рушник — одвічні людські символи. Хліб-сіль на вишитому рушникові були високою ознакою гостинності українського народу. Кожному, хто приходив з чистими помислами, підносили цю слов'янську святиню. Прийняти рушник, поцілувати хліб символізувало духовну єдність, злагоду, глибоку пошану тим, хто виявив її. Цей звичай пройшов віки, став доброю традицією і у наш час. Він і нині символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любови до дітей, до всіх, хто не черствіє душею, він щедро простелений близьким та далеким друзям, гостям. Хай символ цей завше сусидить у нашій добрій хаті як ознака великої любови й незрадливості (за В. Скурагівським).

Text 11: ТРЕМБІГА

Рано-вранці почув я спів трембіги з обочини, що на ній забігли вівці квітом тернових чагарів. І відтоді чую голос її весняний. Не знаю, де, на якій полонині-галавині грав вівчар на трембігі й будив зі спанку село, та ніколи в пам'яті моїй не стихне її чарівний гомін.

Чую весняну трембігу, бо дзвенить вона мені срібними дзвонами, когитесь владною луною в горах й падає в плюскіт Тересви, що прудко мчить, ато тікає з урвищ, облазів, крутогорів на долину, до лона Тиси. Чую спів трембіги, бо в ньому безмежна ніжність душі моїх земляків-селян, бо він є жагою спраглою по красі серця. Бо в ньому мелодія віків. У тій мелодії чую радість і біль, біль і радість. Цілим трепетним еством своїм по веснах чую життєдайний спів трембіги... І він є моєю мрією, моєю думою...

Бачу діда Микулу в колі вівчарів на церковному дворі перед Великоднем.

- Ой чесні людоньки! Я нині корову дав би, коли б мені хтось подарував зуби та аби я міг затрембігати ще раз!.. Зазеленіли би хащі далекі, а гори довкола заговорили би до вас усіх!

Недаремно колись Микулу слухали полонини. Кажуть люди на Верховині, що одна донька австрійського графа кожного літа приїжджала слухати, як грає вагаг Микула.

Чую луону трембіги, бо у ній спів Карпат і Верховини, бо в ньому шепіт замріяних смерек і дума велетнів буків. Пташиний пересіп у ньому зіллється з переливами солов'я і вішуванням ворожки зозулі. Бо в ньому гомін залицяльника полонинського вітру, курдикання відлітаючих і прилітаючих журавлиних ключів, гутірка стурбованого звору і туркіт далекого грому (за І. Чендеем).

Text 12: ХАГА

Традиційна українська хага — колиска нашого народу. В ній жили і вмирали цілі покоління, сподіваючись на крашу долю. Кожна господиня добайливо доглядала своє житло. “Без господаря двір, без господині хага плаче”, — говорить народне прислів'я. “Гляди ж, дочко”, — повчає маги в одній казці свою дочку, яка виходить заміж, — “як будеш у свекра, то вставай раненько, умивайся біленько, вимітай хату і сіни, коло хаги поїдмай, поприбрай; а в суботу увечері припічок підмаж; долівку вимаж; то тебе і чоловік буде поважати, і од людей зневати не буде”. Тому в хаті завжди було чисто, вибілено, розмальовано глиною, оздоблено витинанками, уतिकано квітами, пахучими травами.

В інтер'єрі хаги, в усій організації внутрішнього її простору відбиваються численні українські народні традиції, символи, життєві правила, звичаї і обряди. Хага дає селянину надійний її захист, оберігає від незгод, дарує світ, який бажає собі господар. Ці властивості йому відбиваються в ряді прислів'їв та повір'їв.

Українська хага — оригінальний витвір народу, самобутнє явище в історії архітектури (з журналу “Берегиня”).

Text 13: ПРО ПИСАНКУ

Великий піст — це теж час писання писанок. Виконувати це могла лише жінка чи дівчина, яка перед святами не сварилася і не гнівалася ні на кого, яка постилася. Писанкарка повинна була бути обов'язково здоровою. Перед початком писання вона повинна була вся вмитися та одягнутися у все чисте, помолитися. Боронь, Боже, аби хтось за-

йшов до хати під час малювання. Тоді газдиня шепотіла: “Сіль тобі в очах, креміль — на зубах. Як не зашкодить земля воскові, так аби не зашкодили твої очі моїм писанкам”.

Під час роботи не можна було згадувати померлих, щоб не зашкодити тому, кому дістанеться готова річ.

Для писанок і крашанок використовували різноманітні барвники. Колиш старі писанкарки намагалися зібрати від трьох до дев'яти яєць від курки-первістки. Їх розбивали об сире дерево і на жовтках замішували фарбу. Писанки, мальовані тими фарбами, виглядали особливо світлими. Жовту фарбу виварювали з кори дикої яблуні, зелену — з луски молодого соняшника, темну — з дуба, а фіалкову — з чорної вільхи. Кожен колір мав своє значення. Червона писанка означає радість життя та любов, для молодих надію на одруження. Жовта уособлює місяць і зорі, а в господарстві — врожай. Блакитна — небо, повітря, простір. У магічному значенні — здоров'я. Зелена — весну, воскресіння природи, багатство рослинного та тваринного світу. Бронзовий колір — багату землю. Сполучення кількох кольорів в узорік орнаменту писанки символізує родинне благополуччя, мир, любов, успіх (за А. Тучапської).

Text 14: МАГІЯ СЛОВА

Як відзначають мовознавці, одним із суттєвих показників людської шляхетності є культура мовлення — поняття не тільки лінгвістичне, а й психологічне, педагогічне, естетичне та етичне. У багатому мовному арсеналі виробилась і закріпилась ціла система словесних вітань: “доброго ранку”, “доброго здоров'я”, “добридень”, “доброго вечора у вашій хаті”, “бувайте здорові” тощо.

Хочу повсякдення й увійшло багато словесних вітань, проте люди завше були обачливими з ними, до кожного випадку використовували далеко не увесь арсенал. Зранку, в обід чи ввечері уживали лише ті, що відповідали певному часові. Це ж стосується і щодо кількості осіб, їх віку, статі, навіть соціальної приналежності. Скажімо, коли одинка вітався згуртом людей, неодмінно вживав множинну форму: “здоровенькі будьте” чи “доброго вам здоров'я” тощо.

На окрему розмову заслуговують і родинні звертання. Традиційно в Україні діти називали своїх батьків на “ви”. Така форма диктувалася високою повагою до найближчих людей.

Неабияке значення має тон розмови, вміння вислухати іншого, вчасно і доречно підтримати тему. Ввічливість, уважність і чемність —

основна вимога мовного етикету. Від чемного привітання, шляхетного потиску руки, невимушеної, ненав'язливої розмови виграш обопільний. Лихослів'я, лицемірність, невміння вислухати колегу, навпаки, лише нервує, псує настрої.

Є в нашій мові коротке, але напручуд тепле слово “дякую”. Чи часто користуємося ми ним, особливо в магазинах? Цілий день стоїть за прилавком продавець. Беручи покупу, ми нерідко забуваємо сказати одне-єдине слово. А може, воно б зняло в людини втому, підняло настрої.

Вироблені віками і закріплені в побуті кращі форми вітань-звертань, повсякденного спілкування — не звичайна людська забаганка. І, тим паче, не пусте frazerство. Це наш повсякденний етикет, наша культура, взаємостосунки, зрештою, наше здоров'я не тільки в буквальному, але й у переносному значенні. Коротше кажучи, це наш спосіб життя (за В. Скурагівським).

Text 15: ДІДУСЬ ПЕТРО

Мій дідусь Петро не ходить уже під сонцем, яке так любить.... Але я й тепер бачу, як він стоїть в ореолі перших досвітніх променів, як великий крилатий птах.

Спогади, спогади... З усмішкою щастя на устах, з іскорками радості в очах щоразу зустрічав він мене на пероні... Я добре пам'ятаю ту вузеньку стежину, що вела нас до рідного села. А перший світанок на Покутті навки залишився у моїй пам'яті. І мій дід Петро як зараз перед очима. Висока струнка постать ніби виростає із землі, а сива голова купається в чистій повені вранішнього свігла. Усміхаються ясні очі з-під широкої, мов крило, долони, що лагідно припала до надбрів'я під крутим і відкритим чолом.

— Люблю, як сходить сонце, — каже стиха, — і земля любить. Гляньте, гарно як...

Густе сиве волосся з відблиском перстилої пшениці буйно в'ється над високим лобом. У діда мужнє худорляве обличчя, карі очі, чорні пишні брови, а з-під них — глибокий, аж до самої душі, погляд. Такий погляд не старіє ніколи. Він, юний і вічний, молодію силою пробиває завісу років, освітлює чистим променем моє життя.

Уявно вдивляюсь у знайомі риси обличчя діда Петра, перегортаючи його доброю рукою густу пелену років. Пригадую його мудрі оповіді про своє життя, таке складне і цікаве. Робітник на заводі, безробітний, хлібороб у своєму селі на Покутті, учасник будівництва військових заводів на Уралі, потім — фронтювик, важко поранений

в жорстокому бою, і переможетье... І знову в рідному селі. Вирощує хліб, садить яблуні, вчить дітей у школі співати і грати на скрипці, створює сільський народний хор.

Дідусь постає у моїх спогадах як живий. Стоїть посеред поля сильний, міцний, наче вріс корінням у землю і зустрічає весни. Таким його бачу крізь роки і поминаю тихим словом. Хай це слово буде виявом довічної пам'яті моєї (за О. Довгою).

Text 16: ОБЖИНКИ

Недарма останній місяць літа в Україні називається серпнем. З приходом серпня для серпів та кіс було завжди багато роботи. Завершували жнива. Збіжжя звозили на токи, готувалися до обмолоту. Живе у народі гарний звичай проведення обжинкових свят.

У день завершення косовиці хліба господарі залишалися вдома, готуючись до приходу женців. З тієї нагоди у хаті готувались багаті страви, пекли, прибирали у дворі, в світлиці.

На полі женці доручали вижинати останні стебла найкращому косареві і найвправнішій в'язальниці. Приготувавши обжинковий сніп, женці качалися по стерні, борюкались, щоб не боліла спина, а земля-матінка давала нові сили до одвічної праці.

Дівчата шукали польові квіти і прикрашали обжинковий сніп. Цей сніп головний косар підносив на руках, повертався лицем до сонця і дякував Господу Богу, що допоміг щасливо закінчити жнива. Усі низько кланялися, хрестилися. Після цього всі туртом з піснями йшли в село до господаря. Попереду йшла жінка зі снопом, зв'язаним із закрутком, за ними йшов косар з обжинковим снопом, а потім всі інші зі своїм робочим інвентарем. Ставши коло воріт, женці викликали господаря, той відчиняв ворота і просив усіх у двір за святковий стіл. Сніп передавали господареві, він окроплював його свяченою водою, а потім усе те, що було столі, зі словами:

— Да осятитесь сей хліб насущний! (за М. Гришком).

Text 17: СИМВОЛ ЛЮБОВІ Й НЕЗРАДЛИВОСТІ

Український рушник. Він пройшов крізь віки і нині символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любови до своїх дітей, до всіх, хто не черствіє душею, він щедро простелений близьким і далеким друзям, гостям.

У кожній родині, де піростала дівчина, скриня мала повнитися рушниками. Їх дбайливо оберігали, ними, в кращому розумінні цього слова, хизувалися — гостям і сусідам неодмінно показували посаг, ви-

готовлений дівчиною на виданні. "Дати рушники" — традиційно означало згодитися на шлюб і готуватися до весілля.

Рушники бувають вишиті й ткані. Для українських вишитих рушників характерні спільні ознаки, проте кожен регіон мав свої відмінності як за формою, так і за способом виготовлення, оздобленням, кольоровою гамою.

У вишитих рушниках Київщини, Полтавщини, Чернігівщини, приміром, переважає рослинний візерунок, розгашований вертikalно, який має вигляд вазона — так званого дерева життя. Часто під візерунком була горизонтальна смуга вздовж тканини.

На Поділлі були традиційними геометричні рушники з малюнками жіночих фігурок, пташок, тварин.

Волинські рушники оздоблювались однією горизонтальною смугою геометричного орнаменту, виконаного нанизанням, хрестиком...

Кожен район України має свої кольорові гами. Якщо для Галичини, Буковини та Закарпаття властиві яскраві, барвисті відтінки, то на Київщині, Полтавщині, Чернігівщині переважали рослинні орнаменти червоного, чорного та синього кольорів. А от для корінного Полісся здебільшого характерний червоний та чорний (з кн. "Світ українського слова").

Text 18: СТАРІСТЬ

Весна, літо, і ось тихою ходюю підступає осіння пора: рано чи пізно, але дівчина стає молодіцею, потім ненькою, потім свекрухою чи тещею і, врешті-решт, бабусяю, а парубок перетворюється на чоловіка, батька, тестя і, нарешті, стає дідом.

Як старі дерева підтримують гілками одне одного, так і старі люди почувують себе добре доти, доки вони вкупі. Дід і баба, які прожили разом довге життя, навіть запозичують риси характеру. Правда, у багатьох випадках жінка виявлялася стійкішою. У зв'язку з цим родичі між собою жартували, що дід давно б розпався, коли б баба його вчасно не підперезала.

Велика біда, коли старість втрачає опору. До кого прихилитися? З ким доживати вік? Діти турбувалися про своїх батьків, бо злочинном вважалось покинути їх, коли вони лишалися немічними. Добрі діти — батькам вінець, а злі діти — кінець. Старий батько часто поселявся у сина, бо дочка, як правило, була залежна від свого чоловіка. Самітня старенька мати також намагалася поселитися у сина. Проте життя міняло ці правила.

Старі люди приносили чималу користь у господарстві. Вони не сиділи без роботи. “Поки діда, поки і хліба; поки баби, поки і ради”, — говорили в народі (за В. Супруненьком).

Text 19: 3 ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ХАРАКТЕРУ

Характеристика українського національного характеру, на яку дають нам право аналізи народного світогляду, виглядає так. По-перше, безумовною рисою психічного укладу українця є емоційність і сентименталізм, чутливість та ліризм; найяскравіше виявляються ці риси в естетизмі українського народного життя і обрядовості; однією із сторін емоційності є своєрідний український гумор, що глибоко виявляє артистизм української вдачі...

Найбільш важливими моментами історичного розвитку українського національного характеру треба вважати постійне гно у української історії — природу України та два періоди історичні — князівську добу та добу бароко. Степ був тією основою, що якнайбільше придалася до усталення психічних рис, про які ми вже говорили. Степ є носієм величності. Естетичне і релігійне почуття однаково прокидають ся на ґрунті степового ландшафту. Як море, ліс і гори, так само і степ має свої “небезпеки”. Почуття величного породжувало тут своєрідний і історично зумовлений “неспокій”, бо ж степ довгі століття був ніби джерелом вічної загрози кочівників, усе нових та нових руйнівничих людських хвиль.

... Сирій, припорошений весняною пилюкою, степ збігає на південь і стигне там голубим маревом; суворою лінією стоять по ньому сторожові могили, наспіані, може, татарвою, а може, волелюбним козацтвом, що шаблем та мушкетом боронило оці стени від ворожих навал. Весною ці могили обростають, і ціле літо зеленіють вони густою пахучою травою. Ростає на них подорожник, біленькі “невісточкі”, чіпкий спориш, розкішний, з гіркуватим чадним смородом полин, колючий, з могутнім стовбуром і мохнатою червоною квіткою будяк, скромні лагідні незабудки, нерозлучні “брат і сестра”. І весняними вечорами, коли відсиріє від степової вологи земля, голублять душу і серце людини свіжі і літні степові запахи, і тихо шепочуть трави, облітлі сльозомісія, що, мов червона діжа, викочується із-за мовчазних могил і фарбує степ у густо-малиновий темнуватий колір. І хто зна, хто може підслухати, хто розгадає таємну мову природи, хто скаже, про що шепочуть зелені трави мовчазним чорним могилам (за Д. Чижевським та Г. Тютюнником).

Text 20: ТИША

Благословенна тиша навкруги. Лише зашєрхоє дєсь суха зелєна ящїрка, пробїгаючи в травї, бризнуть врізнобїч з-пїд нїг коникї-ковалї та щє жайворонкї дзюркочуть у тишї, проймаючи її вверх і вниз, як струмки, що течуть і течуть, розмаїті, джерельно дзвїнкї. Здається, співає від краю до краю самє повітря, співає марєво, що вже схоплюється, тєчє, струмує дє-нє-дє над ковїлою. Може, і цей зямряний степ тєж тїльки марєво, що протєчє і нє будє?

Алє нї, кожна стєблїна закорєнїлєся в суху, мїсцями вжє потрїс-кану землєю. Бродїш по пояс у золотавї злєгка згойданих вїтром шов-ках, брєдєш у нїх сєрєд мїлловзвучного пташиного щєбєту і вїдчуєш на душї тїльки устояну радїсть, тїльки звїльнєнє вїд усяких пут нєбєсно-лєгкє щастя. Іти б отак і йти сєрєд цїєї тихої задумливой кра-си, сятнути б аж туди, дє нєбо торкається землї, дє має бутї велїкє синє морє з чайками та бакланами... Ось-ось, здається, хлюпнє воно з крайнєба, з-за ковїли.

М'якє, пухнастє волоття облїзує руки, торкається щїк. Пли-вуть гнучкї, тонконогї квітучї типчакї. Сєрєд золотавого їхнього розпливу ряснїють в улоговинках озєрєчка квітїв, сїзїють дє-нє-дє, немов покритї інєєм, острївки степового чаю. Зрїдка виднїють-ся над ковїлою кулястї кущї верблюдкї, кермєку та молодого ку-раю, якї восєні, вїдломившїсь вїд власного корєня, стануть перекотїполєм (за О. Гончаром).

Text 21: ЖОВТЕНЬ

Жовтєнь був мїлливим. То сонцє пригрївало опустїлї поля, то пїв-нїчний вїтер гнав швидкї хмарї. Вологє опалє лїстя ранками ставало крихким вїд заморозкїв. І пїд сонячним нєбом, і пїд низькими хмара-ми спокїйно вїдпочивала землє. Пїднятий Настєю зяб був чорний і бархатїстий, а озимина лєжала, начє вїстрєчена зелєним шовком. І зелєнь її була по-весняному свїжа і пружна. В лїсах і на лужках по-миралї таким багряно-золотим суцвіттям, яким нє цвілї жодного мїнїлїся таким багряно-золотим суцвіттям, яким нє цвілї жодного разу за всє їх нєдовгє життя, потїм сохлї вїд сонця, моклї вїд дощу, темнїшали вїд часу і всє щїльнїше тулїлїся до землї, намагаючись злитїся з землєю, стати нєю і збагатити її.

В лїсї стало просторїше. В погожї днї синява вїльнїше просвічу-валась у порїдлємому лїстї. Сухє золотє лїстя з пїдїгнутими краями, як крихїтнї човникї, сковзали з гїлок, погїдувались, поволї пла-

вали в повітрі, знехота торкалися землі і при найменшому вітрі знову здіймалися над нею, кружляли над лісовими дорогами, перелітали на поля. Їх сухе шарудіння здавалося прощальним, але траплялося, що лапчастий кленовий лист приляже на соковиту зеленень озимини і раптом заграє таким переливом вогненних барв, що не прощанням повіє від нього, а невечірньою силою життя і відродження (за Г. Ніколаєвою).

Text 22: СТАРОВИННИЙ ЗАМОК НА СКЕЛІ

... Похмурий старовинний замок на височезній скелі, чий суворий обвітрений профіль ще з предковичних часів закам'янів над змуртованим безпам'ятством холодного древнього моря. Між фіолетовими клапцями хмар вряди-годи можна було роздивитися летючі стрілочасті вежі замку, готичні вікна і важку ковану браму, що розчинилась лише назустріч вітру, дощам і птицям, які збились з дороги; іноді під рванок скеля здригалася від гуркоту колит: стогнала, розчиняючись, кована брама, скрипіли ресори пишно прибраних екіпажів, іржали невидимі коні, примарне світло свічок на мить запалювалось у готичних вікнах, а потім усе знову западало в насторожену темряву у тишу, і тільки десь далеко знизу розлючені морські хвилі з ревом розбивались об прибережне каміння, і розпачливий крик чайки срібною стрілою прогинав густий передгоровий морок небес, які зливались із важким диханням близького шторму. Ми брели до замку кругою звистою дорогою. На ній росла колоча трава і лежало віковичне каміння. Кругом чигали на нас непривітні чагарники, вгорі повільно пропливали насуспенні хмари, які сердито позирали на землю. Все було занедбане, пустельне і негостинне. Десь неподалік тулилось між камінням над гуркотливою авгострадою селище з невеличким баром при в'їзді. Входили в бар і виходили з нього люди, мчали по авгострадї машини, переганяючи одна одну, і в тому гаморі й квалливий суєті розчинявся бадьорий голос гучномовця, що повідомляв про спортивні новини, час від часу перериваючись нервовими схлипами джазу. Лише там, високо на скелі, стояв той недосяжний дивний замок, гордих веж, своїх холодних темних залів, де блукав тільки бездомний морський вітер, своїх іржавих канделябрів із обгорілими свічками і своїх потьмянїлих свічад, у які вже так давно не заглядало жодне жіноче личко... І не здвигалась важка кована брама, і жоден птах не тривожив суєтніючі вежі, і лише вузькі готичні вікна із золотих по-

вільно ставали вогняними, — заходило сонце, з жалем покидаючи похмури скелі й нагріту за довгий літній день дорогу, що вела через віковичне каміння. Над дорогою здіймався легкий пил — це дорога згадувала тепер уже нечутні кроки, стрімкий галоп прозорих кавалькад та старі, й згорблені, і молоді, й стрункі постаті, що несподівано зринали на ній і розминались між собою, шанобливо вітаючись одна з одною і знову непомітно зникаючи у темному звихореному безмірі штурмів, і пам'яті, і часу... (за О. Пахльовською).

Text 23: НАПРОВЕСНІ

Стояла вже провеснінь. Сніг давно станув під ясними променями південного сонця.

Земля довкола — і на галявині, і попід деревами була, правда, ще зовсім біла, наче сніжна, але то щедро і ясно визоріло першим весняним цвітінням: буйно квітував пролісок. Дерева довкола стояли ще без листя, але не зимові: вони вже не були голі. Та дивний і несподіваний вигляд мав парк: кожне дерево в ньому зустрічало весну на іншій порі свого рослинницького віку. На величезній території парку, що розкинувся в глибокій улоговині споконвіку безлісного степу, виростало кількасот різних порід дерев.

Були тут породи з далекої півночі, були й породи з ще дальших південних заморських країв. Кедр ріс тут і сибірський, і ліванський, в затінку північних ялин розросталися хаші маслини, біля чорного африканського горіха височіла біла російська береза. Дуб стояв, не скинувши ще сухого горішнього листя, віги австралійського клена були зовсім голі, на гілочках береста тільки-тільки з'явилися тверді і холодні ще бруньки, але брость на каштані була вже глейка, на вербі вже красувались баранці, тополя обвішувалася сережками, а японську вишню обсіяло рожевим цвітінням. Сотні порід дерев наче єдналися тут, у цій чарівницькій улоговині серед безмежного голого степу, в якійсь всевітній ліс.

Схили яруг улоговини були схожі місцями на урвища диких гір, місцями спадали округлими пагорбами згір'я (за Ю. Смоличем).

Text 24: ЧЕРВНЕВА НІЧ

Сонце давно вже сіло в рожевий туман, який ще довго стояв на обрії, поволі згасаючи і розвіюючись. Небо стало схожим на густо розведену у воді синьку. Одиноко над старим вітряком, що мріяв на белебені біля Власівського хутора, вогняною крапелькою все яніше

і ясніше замерхтіла вечірня зоря. Слідом за нею, ніби вигорнутий зненацька з гігантського склепіння печі, сипонув жар, і кожна жаринка, летючи й спалахуючи, зупинилася і повисла всяка на своєму місці. Тепла, тиха червнева ніч стала оволодівати і землею. Безмежний степ вщухав, корився, ніжнішав від її пестощів. Птахи затихали і сідали на м'які гніздечка, гріючи свої худенькі від роботи тільця пахучим, ласкавим, по-материнськи ніжним теплом розігрітої за день землі. Перепели перекукувались один з одним як бадьористі, несплячі сторожі. Одноманітно, безугавно, рিশучо кричав десь в улоговині деркач. З улоговини тягло темним вологим відпаром, і холодні трави зараз же відчували його, стали покриватися щедрою рососою і різкіше запахли. Серед тих запахів особливо виділявся своїм гірким, чадним сморідком полин та волохатий, червоний, шапкастий, з медвянистим дубком придорожній будяк; з далекого степу горнуло густим духом скошеного жита, що пахло свіжоспеченою паляницею і трішечки соледом. Димок від вогнища, навколо якого мовчки сиділи новобранці, піднімався вгору, танучи у свіжій теплої літньої ночі. Запах його був не такий невиразний і нудний, як удень, коли його забивало сонце, а гостріший, приємніший, він трішечки віддавав холодом, як м'ята... В звуках відчувалася неосаяжна широчінь степу (за Г. Тютюнником).

Text 25: КВІТИ

Соняшники, мов кулі жовтого вогню із пелюстками, висить на стеблах над городиною; їхнім полум'ям просякнуто зараз повітря, настрій серпневого дня; вони повертають людські голови до себе й примушують думати про них. Соняшники горять на подвір'ях, за огорожами, вони повиходили до самої дороги — тут ростуть на вільному місці, й, дивлячись на них, хочеш усміхнутись, ловиш себе на тому, що зласкавів і здобрів безпричинно. Соняшники піднялися над землею і своїм легким полум'ям наче й тебе окрилиють, підносять.

Ти любиш тут кожен соняшник, кожну їхню усмішку, тобі воно дороге, рідне, тобі воно наймиліше, — звідки й коли прийшла до тебе ця любов і залишилась у тобі вогнеликим соняшником?

А як по гінких стеблах палахкотять рожі! Оксамитові квіти твого дитинства, твоєї юності, твоєї дозрілості, — вони протягом усеньких твоїх років стоять на моріжку твоєї долі, дивляться тобі всередину пристрасними своїми очима; їхні ворсисті стебла, їхнє ворсисте листя пахне сухим порохом, і так добре від тих скупих пахошів, наче вони тобі обіцяють безсмертя, безперервність життя. І маєш відчуття, що

якби зараз сам або хтось інший спробував зірвати хоч би одне-однісіньке їхнє стебло із чорно-кривавими дзвонами квіту, то вирвав би його не з землі, а наче зі своєї власної душі, — і ти аж здригаєшся в передчутті чогось лихого й недоброго.

Звідки ця любов, ця ніжність, ця несамоовитість сьогодні, в теплий серпневий день? Коли, здається, вириваючи на грядці чорнобривець, вириваєш не квітку, а своє власне серце з грудей, та й такі несеш його, закривавлене, в руці... (за Є. Гуцалом).

Text 26: КРИГА СКРЕСЛА

Минали останні дні квітня, а ріка не скресала. Сніг зійшов уже всюди, вода від талого снігу, що була на льоду, теж зійшла, бо він піднявся, але по кризі ще ходили люди. Одного ранку він побачив, як рушила крига. Незабутнє враження! Ріка скидає з себе льодовий панцир, у який восени закував її жорстокий липар-мороз. Сполотку тихо, майже непомітно, величезною гадюкою проповзає суцільна крижана маса, третью боками об прибережні піски, сповнюючи повітря характерним шумом. Рух швидшає, перед очима пропливають поперечні дороги, прокладені ще з осені через ріку, яскраво позначені слідами полозя саней і согень коней, що пройшли цими дорогами за довгу зиму. Нарешті рух припиняється. Іноді надовго, а іншим разом на короткий час. Це коли припріє сонце, і в Печору з усіх усюд мільйонами потоків збіжать талі води. Вони піднімають крижані поля, і ті з шумом покришаються, а розбурхані хвилі поставлять їх пругом. Величезні глиби, іноді в метр завтовшки, дибляться, насакають одна на одну, мов загнані в ущелину вовками табуни білогривих коней, що іржуть від страху перед зграєю голодних хижаків. На більших крижинах то тут, то там пливають вирвані з коренем дерева, іноді цілі невеличкі плоти, сани, хатне добро. Як усе це потрапляє на лід, звідки — ніхто не знає... А крижини йдуть неймовірними масами, йдуть без упину і, здається, кінця-краю їм не буде. Та минає день-другий — і ріка звільняється від крижаного панцира, лежить тиха, спокійна і ще могутніша. Печору не впізнати. Щохвилини ширшає. Вже залила всі відолінки і долини, підмиває коріння дерев. Вони здригаються від холодних доптиків хвиль і, не витримуючи, падають мертві у вир. Над водами кружляють крикливі чайки, мов чорні блискавки, миготять то тут, то там швидкоокрилі чирята, високо в синьому океані маячать білі лебеді. Шукають згори рідне озеро і не можуть знайти, бо всі озера вже злились в одне, утворивши суцільне море (за В. Гжицьким).

Text 27: СТЕП

У весняних туманах бовваніють далекі села й хутори, ажурні вишки бурових, що ген-ген видніються на обрії, неначе сторожові високі пости. Сталеве плетиво геометричних фігур вписалося в небо, в розлогість степу, стало новою ознакою полтавського пейзажу. І від того зблякла колишня краса й велич крилатих вітряків, що здавна були вершиною техніки українського села. Поряд із сталевими вишками стоять вони поодинокі й осиротілі, понуро опустивши крила. Але він любить цих, прикутих до пагорбів, дідуганів. Як багато говорять вони про минуле рідного краю! Чи ж не так і народ наш, як горбаті, натружені вітряки, віками поривався крильми у височинь і ніяк не міг злетіти, приречений долею. Вітряки і вишки — символ минулого й сучасного, як віхи на нашому шляху. Змінився навколишній степ, ой як змінився! Навкруг — гуркіт моторів. Десь там, під буртами, сіють ярину. Ліворуч чорніють підготовлені для сівки буряків плантації. Скоро й туди вийдуть сівачі. А попереду, на довгі тони, розкинувся неозорий зелений лан озимини. Степ — як розгорнута на півсвіту книга, і на ній можна прочитати все: його минуле, сучасне і навіть майбутнє... І, як це не дивно, особливо виразно та книга читається вночі. Коли заходить ніч, тоді дивосвітами цвіте степ, і, здається, небо спірається на вогненні стовпи. Вночі електричними вогнями горять бурові вишки і схожі вони здаля на яскраві новорічні ялинки, щедро розкидані серед степового роздолля. Вночі навкруг червоно, немов від далеких пожеж. Небо в багряних загравах, у палахкотливих трояндах (за І. Цюлою).

Text 28: УРОЖАЙ

Десь угорі тонко видзвонює жайворонок. Мелодійні, ледве вловимі звуки тануть у гарячому мареві й народжуються знов. Вони бентежать душу, кличуть її за собою. Мені здається, що я зараз злечу над землею і, підхоплений тією чарівною піснею жайворонка, полину в безмежному просторі, легкий, як пір'їнка.

Але ось народився вітерець. Колинулося золоте море хлібів, і жайворонка не стало чути. Його пісня погонула в дивовижному живому гомоні. І вже інше привертає мою увагу. Хлібі! Скільки сягає око, хвилями перекочується, гоїдається важке колосся. У його гомоні я вже вчуваю веселий дзвін першої коси, гучну пісню комбайна, жваву розмову молотарки. Колосся має бронзовий колір. Такого кольору буває обличчя в сильної, здорової людини. Я простягаю руки, беру в жменю кілька колосків і відчуваю, як тіло моє наливається земною силою.

З трави на мене дивляться синіми очима степові волошки. Вони похитуються своїми голівками, ніби малять до себе. І я таки нахилиюся над ними, без жалю зриваю одну квітку. Вона гарна, навіть дуже гарна, але якась мертва, неначе в ній заглохла кров. І рука моя холоде від її дотику.

Кидаю квітку геть. Знову нахилию до себе колоски, притуглюю їх до щок. Від них віє невимірною, здоровою, трудовою силою. Я тримаю в руці туті колоски й немов відчуваю, як вони з кожною хвилиною стають ще повнішими й ще тугішими — зріють.

Мине кілька днів, і степ виповниться голосами людей та гудінням машин. Почнуться жнива. Настане найрадісніша пора року. Чесні трудові руки зберуть хліб і разом зріжуть бур'ян. Бур'ян загине, а зерно даватиме нові врожаї. Вічно світитиме над неозорим степом гаряче сонце, і вічно колихатимуться на щедрій землі під погожим вітром важкі бронзові колоски (за Д. Ткачем).

Text 29: ВЕСНА ІДЕ

Ще зовсім недавно важко було сонечку пробитися промінням крізь хмари. Вони волохаті, неначе брудні, нависали над землею, а ми поглядали на небо, питали:

— Коли ж ти, сонечко, розтопиш весь сніг, коли сріблясті ручайки помчатъ у річки, в яри?

Та ось виходить із хати й мружиш очі від яскравого світла. Воно ще не припікає як слід, а тільки ласкаво торкається обличчя. Це ж березень прийшов — перший місяць весни! Десь уже летять до нас з далеких країв заклопотані, веселі шпакі. Спочатку з'являється самці, а через кілька днів і їхні подруги — самочки. Так само прилітають по черзі й жайворонки та зяблики. Теж наші перші весняні гості. Жайворонки поселяються на ланах, на таловинах. Зяблики в лісах, гайках, парках, садах. Незабаром ми почуємо їхні гучні, веселі, весняні пісні...

На ще вогких пагорбках, на схилах зацвіли наші перші весняні квіти — мати-й-мачуха. У неї квіти яскраво-жовті, ніби краплини вранішнього сонця. З-під торішнього листя соромливо виставив свою фіолетову квітку сон. Щоб не боїтися нічного холоду, сон надів на себе пухнасту шапку.

Погляньте, муха вже гріється на сонечку, ще млява, неповоротка, але вже пряде лапками, гладить ними себе по черевцю.

А по-справжньому сонце починає оживляти все після 21 березня, коли день буде дорівнювати ночі. А далі дні почнуть збільшуватись, а ночі коротшатися. Це вже справжня весна. Вона остаточно перемаже зиму (за О. Кошиленком).

Text 30: ЛЮБОВ ДО ОТЧОГО КРАЮ...

З чого починається любов до отчого краю?.. Біліе розквітла гречка, де-не-де підсинена волошками та ще зжовтіла від суріпки, а над нею і в ній зрідка прокочується бджолиний звук. Гречка біліє м'яко, вона ще молода, її зеленого листя ще не торкнулася осінь своїм умілим квачиком і не визолотила його. А навколо гречки вже все покоришено, і біло-жовті присадкуваті ожереди двома велетенськими крижинами застигли на яскравій стерні. Її ще не витіпала негода, не зчорнила бита дощами земля, а тому вона аж світиться, аж сміється — і добрий од неї йде дух, хлібний, дух достиглого збіжжя...

Ген по згірку темно-зелено причайвся гайок, а самий верх згірка вільний од дерев, там, либонь, щось було засіяно, а тепер скошено, й стерня ясна, свіжа, немов ще чистішою здається вона від синього неба, що прихилилось до неї своїми широкими грудьми.

На все це дивишся, все це вираеш у себе, сповнюєшся високістю простору, що облягає тебе, і відчуваєш, що ти не в силі не любити цей рідний куток землі, що ця любов стоїть клубком у твоєму горлі, й ти не годен клубок той проковтнути.

Звідки й коли приходить ця любов до рідної чорної землі (за Є. Гуцалом).

Text 31: СТЕП У ЛИПНІ

Степ дивиться в зоряне небо. Синє лишнєве небо тисячами вогнистих очей озирає степ.

Чебрець, плазуючи понад ярами своїми зеленими, дерев'янистими стебельцями, зацвітає крихітними рожевими квіточками і знов одцвітає. Ковила викидає стрілки, що спочатку служать принадою для овець, а десь у жнива вже стають їх загрозою, бо гострі зернівки, потрапляючи в шерсть вівці, впиваються в тіло, підхоплюються кров'ю — і вівця гине. І в кожній грудочці землі точиться вічна боротьба живого з живим і живого з мертвим...

А степ і небо, зачаровані одне одним, перемовляються літніми ногами, і тільки закоханим серцям вдається підслухати ту розмову.

Чумацький Шлях лежить над степом і, мабуть, не знає, що давно вже він перестав бути чумацьким, що не скриплять пошід ним лозані мажі, наповнені сиваською сіллю, не розвіває вітер чуби-оселедці запорозьких вершників, що одна назва лишилась у нього чумацька. Та й йому до цього байдуже. Він мислить не роками, а тисячоліттями, помічає на землі тільки вічне.

Чи багато ж лишилося в степах від отого вічного?..

Невеликі, відтиснуті до ярів і перелісків білі озерця ковили, що тихо плещуться, згадуючи ті далекі часи, коли вони були не озерцями, а сріблястими, розкішними морями. Та інколи й ддрофа залетить, щоб висидіти малят, які, вискочивши з яйця, одразу ж стають на міцні ноги і вже в першу годину бігають швидше за магур. Та ще і янки чебрецеві пахощі, та терпкі полинові, яких у всі віки не бракує в нічних степах (за М. Руденком).

Text 32: ЦВІТЮТЬ САДИ

... Вечірна вулиця — в берегах вишневого цвіту. Вечірна вулиця — наче дно річки, по якому ти йдеш. Ідеш по грузькому піску, а з обох боків над тобою здивлялися білі пахучі хвилі. Вони поки що застигли, вони поки що дивляться цікаво на тебе кожного: своєю квіточкою, вони ніби очікують слушної миті, щоб линути донизу, в цей несприродний вакуум, і залити його до верхів. Накрапає теплий, справді-таки дрібен-дрібен дощик, дерева стоять чи то в парі, чи то в ріденькому туманці, який зм'якшує все, злагіднює, і маєш таке відчуття, ніби зараз ти присутній при акті першотворення, наче ти перенісся в перші часи. Бо й тоді так само цвіло дерево...

Можна стежити, як смеркає небо, повітря, й розквітлі дерева теж смеркають. Частку за часткою свого пелюсткового світла віддають вони похмурим посланням ночі, проте не все, дещо залишають і собі. А тому, гаснучи, не зовсім пригасають, і пізнього вечора вони обачно так, хворобливо світаються. Потім і вночі, коли вийдеш на них подивитися, вони вперто не смеркають, випромінюючи хоч і коротке, хоч і зжухле, та все ж такі світло. А далі, вже під ранок, вони, ніби омившись свіжістю, починають теж розвиднятися разом із досвітком, і недавно прижухле їхнє світло займається невитою внутрішньою снагою. І хоч як прагнула погасити їх ніч, хоч як силкувалася вбити їхню чисту душу, — але не вбила, й ось тепер, при сонці, всі вони раптом вибухнули ясним цвітінням, і воно таке яскраве, що затьмарює й цей день...(за Є. Гуцалом).

Translate the following texts into Ukrainian. Define lexical and grammatical expressive means and stylistic devices in the source texts. Maintain expressiveness and emotiveness of them in the target texts:

Text 33: REFLECTIONS ON THE COLLEGE PAST

Often, during that year of the Mastership election, I thought how much the shape of our proceedings was determined by the past. Coming back for that first college meeting in January, I began thinking about the agenda, and wondered how long that rigid order had stayed unchanged. The minutes are, of course, a recent innovation: within living memory there had been no record of any decisions except for the most formal acts, such as elections and the sale of land. It had been left to the recollection of the senior fellows — which suggested some not uncolourful scenes. But the first the livings, second money: it seemed our predecessors had kept that order for at least two hundred years.

Many forms had stayed unchanged in this place for much longer still. Fellows had elected their Master, as we had to do that year, by a practice that scarcely varied back to the foundation. The statute Despard-Smith had recited at that January meeting was dated 1926, but the provisions were the same as those of Elizabeth. And the period of thirty days after the death, if the vacancy happened out of term, was a safeguard to prevent a snapelection without giving men time to ride across country to Cambridge.

The forms had stayed so much unchanged that it was sometimes hard to keep one's head and see the profound differences between us and our predecessors. It was very hard in a college like this, where so much of the setting remained physically unchanged. True, the college antiquaries told us that the windows had been altered in the seventeenth century, that the outer walls over the college had been at least twice refaced, that the disarray of the garden was an eighteenth century invention, that no one could trace the internal arrangement of the rooms. But those were small things: a sixteenth century member of the college, dropped in the first court now, would be instantaneously at home. And we felt it. However impervious one might be to the feeling of past time, there were moments when one walked on the stones of the first court, touched the panelling in a room such as mine, looked over the roofs to King's.

Few human institutions had a history so continuous, so personal, so day-to-day. I thought one night, listening to the rain on the windows. The cathedral schools of Milan and the like have histories of a kind which takes one back to the Roman Empire; but they are not histories like the college's, of which one could trace each step in the fabric, in the munitment-room, in the library, in the wine books, in the names scratched on the windows and cut into the walls. Over the fireplace, a couple of yards

from my chair, there were four names cut in the stone: in the sixteenth century they had shared this room, and slept in bunks against the panelling: those four all became (it is strange that they came together as boys) leaders of the Puritan movement: they preached at Ley den, wrote propaganda for the Plymouth plantations, advised Winthrop before he went to Boston. Two of them died old men, in America.

It was astonishing how much stood there to be known of all those lives. The bottles of wine drunk by each fellow were on record, back almost for two hundred years.

(From *The Masters* by C. P. Snow)

Text 34: MARY JANE PLAYS HER PIECE

Gabriel could not listen while Mary Jane was playing her Academy piece, full of runs and difficult passages, to the hushed drawing-room. He liked music, but the piece she was playing had no melody for him and he doubted whether it had any melody for the other listeners, though they had begged Mary Jane to play something. Four young men, who had come from the refreshment room to stand in the doorway at the sound of the piano, had gone away quietly in couples after a few minutes. The only persons who seemed to follow the music were Mary Jane herself, her hands racing along the keyboard or lifted from it at the pauses like those of a priestess in momentary imprecation, and Aunt Kate standing at her elbow to turn the page.

Gabriel's eyes, irritated by the floor, which glittered with bees-wax under the heavy chandelier, wandered to the wall above the piano. A picture of the balcony scene in Romeo and Juliet hung there and beside it was a picture of the two murdered princes in The Tower which Aunt Julia had worked in red, blue, and brown wools when she was a girl. Probably in the school they had gone to as girls that kind of work had been taught for one year. His mother had worked for him as a birthday present a waistcoat of purple, with little foxes' heads upon it, lined with brown satin and having round mulberry buttons. It was strange that his mother had had no musical talent, though Aunt Kate used to call her the brains carrier of the Morkan family. Both she and Julia had always seemed a little proud of their serious and matronly sister. Her photograph stood before the pier-glass. She had an open book on her knees and was pointing out something in it to Constantine who, dressed in a man-of-war suit, lay at her feet. It was very sensible of the dignity of family life. Thanks to her Constantine was now senior curate in Balbriggan, and thanks to her

Gabriel himself had taken his degree in the Royal University. A shadow passed over his face as he remembered her sullen opposition to his marriage. Some slighting phrases she had used still rankled in his memory; once she had spoken of Gretta as being country cute and that was not true of Gretta at all. It was Gretta who had nursed her during all her last long illness in their house at Monkstown.

He knew that Mary Jane must be near the end of her piece, for she was playing again the opening melody with runs of scales after every bar, and while he waited for the end the resentment died down in his heart. The piece ended with a thrill of octaves in the treble and a final deep octave in the bass. Great applause greeted Mary Jane, as, blushing and rolling up her music nervously, she escaped from the room. The most vigorous clapping came from the four young men in the doorway who had gone away to the refreshment-room at the beginning of the piece but had come back when the piano had stopped.

(From *The Dead* by J. Joyce)

Text 35: AFTER AN EXAMINATION

The snow had only just stopped, and in the court below my rooms all sounds were dulled. There were few sounds to hear, for it was early in January, and the college was empty and quiet; I could just make out the footsteps of the porter, as he passed beneath the window on his last round of the night. Now and again his keys clinked, and the clink reached me after the pad of his footsteps had been lost in the snow.

I had drawn my curtains early that evening and not moved out. The kitchens had sent up a meal, and I had eaten it as I read by the fire. The fire had been kept high and bright all day; though it was nearly ten o'clock now, I stoked it again, shovelling coal up the back of the chimney, throwing it on so it would burn for hours. It was scorchingly hot in front of the fire, and warm, cosy, walled in the zone of the two armchairs and the sofa which formed an island of comfort round the fire-place. Outside that zone, as one went towards the walls of the lofty medieval room, the draughts were bitter. In a blaze of fire-light, which shone into the sombre corners, the panelling on the walls glowed softly, almost rosily, but no warmth reached as far. So that, on a night like this, one came to treat most of the room as the open air, and hurried back to the cosy island in front of the fire-place, the pool of light from the reading lamp on the mantelpiece, the radiance which was more pleasant because of the cold air which one had just escaped.

I was comfortable in my armchair, relaxed and content. There was no need to move. I was reading so intently that I did not notice the steps on the staircase, until there came a quick repeated knock on my door, and J ago came in.

"Thank the Lord I've found you," he said. "I'm glad you're in!"

Outside, on the landing, he kicked the snow from his shoes and then came back to the armchair opposite mine. He was still wearing his gown, and I guessed that they had sat a long time in the combination-room. He apologized for disturbing me. He apologized too much, for a man who was often so easy. But sometimes he found the first moments of a meeting difficult; that was true with everyone he met.

(From *Choice of Times* by J. Lindsay)

Text 36: SPRING

The spring had set in late. During the last weeks of Lent the weather had been clear and frosty. It thawed in the sunshine by day, but at night the thermometer went down to sixteen degrees Fahrenheit. The snow was covered with the crust of ice so thick that carts could pass even where there were no roads. Easter found snow still on the ground; but on Easter Monday a warm wind began to blow, the clouds gathered and for three days and nights warm stormy rain poured down. On the Tuesday the wind fell and a thick grey mist rose as if to hide the secrets of changes nature was carrying on. Beneath the mist the snow-waters rushed down, the ice on the river cracked and moved, and the turbid, foaming torrents flowed quicker, till on the first Sunday after Easter towards evening the mists dissolved, the clouds broke into fleecy cloudlets and dispersed, the sky cleared, and real spring was there. In the morning the bright rising sun quickly melted the thin ice on the water and the warm air all around vibrated with the vapour given off by the awakening earth. Last year's grass grew green again and new bladed came up like needle-points, buds swelled on the guelder-rose and currant bushes and on the sticky, spicy birch trees and among the golden catkins and on the willow branches the bees began to hum. The unseen larks burst into song above the velvety fresh green and the frozen stubble, the peewits began to cry above the water brought down by the storm and still flooding the low-lying places and marshes, and high up the cranes and geese flew, uttering their spring call. The cattle who had lost all but a few patches of their winter coats, began to low in the meadows, the crooked-legged lams began to play round their bleating mothers, who were losing their wool; swift-footed

children began to run along the quickly-drying paths marked by the imprints of bare feet, the merry voices of women who were bleaching their linen began to chatter by the ponds, and the axes of peasants, getting ready their wooden ploughs and harrows, clicked in the yards. The real spring had come.

Text 37: A LONDON HOTEL

We are staying in a hotel in one of those squares at the back of Oxford Street. You will say that we ought to have more sense, but we have our excuses. We had to come up suddenly, the rooms we usually have were engaged; we were told that this was a good hotel. It is one of those hotels that like to describe themselves as quiet places for gentlefolk. They are, I believe, a distinct type. They have no bands nor dancing nor cocktail bars; they do not advertise themselves in the illustrated weeklies; they are not very expensive but neither are they very cheap; and they maintain, very firmly and consistently, a fairly high standard of inconvenience and discomfort. They occupy a middle position between those dreary bed-and-breakfast warrens that are always near the big railway stations, so that provincial nonconformist persons may dive into them five minutes after giving up their tickets, and those palatial hotels where innumerable page-boys may be seen flitting above ten-pile carpets, carrying Martinis and the Chicago Tribune, places indeed that I only visit in the company of American publishers. There must be scores of hotels of this middle kind in London. I have stayed at a round dozen of them myself, probably more, for I have never stayed twice at the same one: I am not such a fool as that: but nevertheless I am fool enough to imagine at times that I shall stumble upon one that is really different from the others. If possible, however, I try to make other arrangements: my optimism has reasonable bounds.

Here we are, then. Once more we are quiet, dignified gentlefolk staying at a quiet dignified hotel. My room is more fantastic than usual. It has all the appearance of having been at some time a corridor, though possibly it is really a section of what was once an immense drawing-room. Whatever it was, it is now an extraordinarily, inhumanly long and narrow apartment, a place ripe for a German film producer. At one end is a long narrow window and at the other is a long narrow wardrobe, which has a mirror that always offers me a monstrous distortion of myself, who appear in it as if I were fully as broad as I am tall. This is, of course, an obvious optical illusion, but it adds nothing to my pleasure. It is quite impossible to have a night's sleep in this room, which must have been designed by someone

who either never slept or never did anything else. Over the door is a large fanlight that is brilliantly illuminated all night because the lights in the corridor outside are never turned out. (They will be tonight, however, even if the bodies of the night-porter and the boots are found afterwards near the switch). There is no escaping this illuminated fanlight once you are in bed, and no doubt advertising people will soon take advantage of the fact. But that is not all. This room is on the first floor, just above the main door of the hotel, and my pillow is not more than a yard from the window, through which all the noises of the street, taxis starting up and hooting away, come at all hours. For two nights now this room has offered me glimpses of eternity. It is determined to make a thoughtful man of me. Mere reading will not do. The electric light is so placed that you can only read at the cost of having smarting eyes. Moreover, when you have read yourself into feeling sleepy again, you must then get up to turn out the light, with the result that you are wakeful once more. If any man wishes to know what he thinks about life at quarter to three in the morning, let him occupy this room for a few nights.

The only meal we are taking in this hotel is of course breakfast. There is something very queer about these London hotel breakfasts. Everything seems to be there, porridge, fish, sausage, kidney, eggs and bacon, toast and marmalade, tea and coffee. These viands are not merely names on the menu but solid bodies set on the table for you to eat. You may spend twenty minutes disposing of them.

(From *All about Ourselves and Other Essays* by J. B. Priestley)

Text 38: THE CONSUL

Mr Pete was in a state of exasperation. He had been in the consular service for more than twenty years and he had had to deal with all manner of vexatious people, officials who would not listen to reason, merchants who took the British Government for a debt-collecting agency, missionaries who resented as gross injustice any attempt at fair play; but he never recollected a case which had left him more completely at a loss. He was a mild-mannered man, but for no reason he flew into a passion with his writer and he very nearly sacked the Eurasian clerk because he had wrongly spelt two words in a letter placed before him for his official signature. He was a conscientious man and he could not persuade himself to leave his office before the clock struck four; the moment it did he jumped up and called for his hat and stick. Because his boy did not bring them at once he abused him roundly. They say that the consuls all grow

a little odd; and the merchants who can live for thirty-five years in China without hearing enough of the language to ask their way in the street say that it is because they have to study Chinese; and there was no doubt that Mr Pete was decidedly odd. He was a bachelor and on that account had been sent to a series of posts which by reason of their isolation were thought unsuited to married men. He had lived so much alone that his natural tendency to eccentricity had developed to an extravagant degree, and he had habits which surprised the stranger. He was very absent-minded. He paid no attention to his house, which was always in great disorder, nor to his food; his boys gave him to eat what they liked and for everything he had made him pay through the nose. He was untiring in his efforts to suppress the opium traffic, but he was the only person in the city who did not know that his servants kept opium in the consulate itself, and a busy traffic in the drug was openly conducted at the back door of the compound. He was an ardent collector and the house provided for him by the government was filled with the various things which he had collected one after the other, pewter, brass, carved wood; these were his inure legitimate enterprises; but he also collected stamps of birds' eggs, hotel labels, and postmarks; he boasted that he had a collection of postmarks which was unequalled in the Empire. During his long sojourning in lonely places he had read a great deal, and though he was no sinologue he had a greater knowledge of China, its history, literature, and people, than most of his colleagues; but from his wide reading he had acquired not toleration but vanity. He was a man of a singular appearance. His body was small and frail and when he walked he gave you the idea of a dead leaf dancing before the wind; and then there was something extraordinary odd in the small tyrolese hat, with a cock's feather in it, very old and shabby, which he wore perched rakishly on the side of his large head. He was exceedingly bald. You saw that his eyes, blue and pale, were weak behind the spectacles, and a drooping, ragged, dingy moustache did not hide the peevishness of his mouth. And now, turning out of the street in which was the consulate, he made his way on to the city wall, for there only in the multitudinous city was it possible to walk with comfort.

(From *The Consul* by W. S. Maugham)

Text 39: THIEVING CHEESES

I was walking home with an empty suitcase one night, an up-to-date pigskin zip job. I was fetching back from a pal who thought he'd borrowed it for good, and two plain-clothed coppers stopped me. They questioned

me for twenty minutes, then gave up and let me go. While they had been talking to me, a smash-and-grab had taken place around the corner, and ten thousand nicker had vanished into the wide open spaces of somebody who needed it.

That's life. I was lucky my suitcase had nothing but air in it. Sometimes I walk out with a box of butter and cheese from the warehouse I work at, but for once that no-good God was on my side — trying to make up for the times he'd stabbed me in the back maybe. But if the coppers had had a word with me a few nights later they'd have found me loaded with high-class provision snap.

My job is unloading cheeses as big as beer barrels off lorries that come in twice a week from the country. They draw in at the side door of the warehouse, and me and a couple of mates roll our sleeves up and shoulder them slowly down the gangplank into the special part set aside for cheeses. We once saw, after checking the lists that there was one cheese extra, so decided to share it out between a dozen of us and take it home to our wives and families. The question came up as to which cheese we should get rid of, and the charge-hand said: "Now all look around for the cheese that the rats have started to go for, and that's the one we'll carve between us, because you can bet your bottom dollar that that's the best."

It was a loaf of choice Dalbeatrice, and I'd never tasted any cheese so delicious. For a long time my wife would say: "When are you going to get us some more of that marvelous cheese, Tony?" And whatever I did take after that never seemed to satisfy them, though every time I went out with a chunk of cheese or a fist of butter I was risking my job, such as it is. Once for a tea I actually bought a piece of Dalbeatrice from another shop, but they knew it wasn't stolen. It happens now and again at the warehouse that a bloke takes some butter and the police nab him. They bring him back and he gets the push. Fancy getting the push for half a pound of butter. I'd be ashamed to look my mates in the eye again, and would be glad I'd got the sack so I shouldn't have to.

(From *The Ragman's Daughter* by A. Sillitoe)

Text 40: DR. ROSE LORIMER

Rose Lorimer, struggling with weighed-down shopping baskets, made her immense way among the marble and mosaic of the Corner House, caught a passing view of herself in a mirror and was pleased. She had always affirmed that women scholars were primarily women and should not disregard the demands of feminine fashion. To advertise learning by

disregard of dress was to be odd, and Dr. Lorimer disliked oddity more than anything. The vast intellectual excitement of her researches since the war had not left her a lot of time for thinking about clothes, but her mother had always said that with a good fur coat, however old, one could not go wrong; and for her own part, she had added a bold dash of colour to cheer our drab English winter — woman's contribution to banish gloom. Twenty years ago, of course, she reflected, straw hats with flowers would have been out of place in December, but the dictates of fashion were so much less strict nowadays, it seemed. And then Dr. Lorimer had always loved artificial flowers, especially roses.

There was no want of artificial flowers in the Corner House entrance hall. An enormous cardboard turkey and an enormous cardboard goose, owing their inspiration to somewhat vulgarised memories of Walt Disney, held between them the message MERRYXMAS made entirely of white and pink satin roses. As the tableau revolved, the turkey changed to a Christmas pudding and the goose to a mince-pie, each suitably adorned with a wide grin and two little legs; AND A PROSPEROUS NEW YEAR they announced, this time in real chrysanthemums. Dr Lorimer thought amusedly of Christmas, so rich in pagan symbols.

She tucked her giant legs with difficulty beneath one of the small tables and looked at the menu with a certain puritan alarm at its luxurious array of dishes. Choice was made simpler for one, she reflected, at her usual "ordinary" Lyons or A. B. C. She sighed at the uneasy prospect of sensual choice. Clarissa Crane, however, appeared to be such a distinguished novelist, and novelists, no doubt, were used to living luxuriously. A few years ago, she would not have imagined herself introducing a novelist as a guest at the Annual Lecture, but Miss Ciane's Idler had sounded so very interested; and if the academic world insisted on its narrow limit, then other means of disseminating the truth must be found.

(From *Anglo-Saxon Attitudes* by A. Wilson)

Text 41: MRS YU

Me was a man who took his work hardly, worrying himself to death over every trifle, but as a rule a walk on the wall soothed and rested him. The city stood in the midst of a great plain and often at sundown from the wall you could see in the distance the snow-capped mountains, the mountains of Tibet; that now he walked quickly, looking neither to the right nor to the left, and his fat spaniel frisked about him unobserved. He talked to himself rapidly in a low monotone. The cause of his irritation

was a visit that he had that day received from a lady who called herself Mrs Yu and whom he with a consular passion for precision insisted on calling Miss Lambert. This in itself sufficed to deprive their intercourse of amenity. She was an English woman married to a Chinese. She had arrived two years before with her husband from England, where he had been studying at the University of London; he had made her believe that he was a great personage in his own country and she had imagined herself to be coming to a gorgeous palace and a position of consequence. It was a bitter surprise when she found herself brought to a shabby Chinese house crowded with people: there was not even a foreign bed in it, nor a knife and fork; everything seemed to her very dirty and smelly. It was a shock to find that she had to live with her husband's father and mother and he told her that he must do exactly what his mother bade her; but in her complete ignorance of Chinese it was not till she had been two or three days in the house that she realized that she was not her husband's only wife. He had been married as a boy before he left his native city to acquire the knowledge of the barman. When she bitterly upbraided him for deceiving her he shrugged his shoulders. There was nothing to prevent a Chinese from having two wives if he wanted them and, he added with some disregard to truth, no Chinese woman looked upon it as a hardship. It was upon making this discovery that she paid her first visit to the consul. He had already heard of her arrival — in China everyone knows everything about everyone — and he received her without surprise.

Text 42: DURING THE STORM

The ship, white and clean and smiling with stewardesses, welcomed them from the smoke and cramp of the train. But the weather was beginning to blow, a freshness of pounding black waves echoed in from the North Sea and storm clouds raced ragged across a dark sky. Harry hurried aboard, established his cabin, and went up to watch the other passengers come up the gangway. He waited for half an hour, watched the last arrivals drift in from the lighted sheds across the gritty dark quay. But he had missed her. In some panic, and in her absence growing more self-assured each moment, in and out of strange saloons, into the second class and once, daring all, by intentional mistake into the ladies' rest room. But she was nowhere. And the ship sailed.

The smoking-room was large and furnished with fresh, modern, leather arm-chairs. The tables were ridged: and on that evening the ridges were necessary, and then not always high enough — for it was a very stormy

night, and the ship was rolling badly. Glasses and cups slid slowly about like motivated chess-men, and more than once the ship gave a great shuddering lurch that threw everything smashing to the floor. Harry, behind his gazette, prayed that his coffee would not be shot off clownishly across the saloon. He did not think then what a good excuse that might make to smile at her. He only prayed not to look a fool.

For her part, she sat serenely writing a letter. For some reason her glass of brandy never slid an inch. It seemed to borrow composure from her. Harry concentrated on an advertisement for dozers. And, curiously, this calmed him. It seemed so absurd, it showed up the moment: life is so very various, nothing has quite such a unique importance as we give it.

The storm grew in force. High waves smashed themselves with animal force against the windows, and the ship rolled more thunderously than ever. Stewards staggered, the armchairs tugged at their floor-chains. Perhaps the smoke-room was half full when coffee began; but now it was emptying, people who had resisted so far began to feel sick, and for others it had become difficult to read or to talk or, among those tilting tables, to think. As they went swaying and skidding through the doors some laughed like people at a funfair, others dared not open their mouths. And so there came a moment, in spite of the drumming sea-noises outside, when Harry noticed a distinct quiet in the room. He looked round and saw that the room was nearly empty. There had descended the well-kept void dullness, the perceptible silence of a waiting-room. Two business men sat apart reading. Their smallest movement in that polished quiet attracted attention. The girl wrote calmly on. The panic rose again in Harry's chest. It would be so easy to go over and pick a magazine from the case at her side. There were even magazines lying on her own table. With no possibility of offence he could ask her permission to read one.

He knew it was then or never. He began instantly to invent excuses. For the first time he tried to reason.

(From *The Girl on the Bus* by W. Sanson)

Text 43: A STRANGER

This solitary passenger was a man of medium height but of massive build, square and bulky about the shoulders, and thick-chested. He might have been forty-five; he might have been nearly fifty; it was difficult to tell his exact age. His face was somewhat unusual, if only because it began by being almost bald at the top, then threw out two very bushy eyebrows, and finally achieved a tremendous moustache, drooping a little by reason

of its very length and thickness; a moustache in a thousand, with something rhetorical, even theatrical, about it. He wore, carelessly, a suit of excellent grey cloth but of a foreign cut and none too well-fitting. This passenger had come with the ship from the Baltic state that owned her, but there was something about his appearance, in spite of his clothes, his moustache, that suggested he was really a native of this island. But that is perhaps all it did suggest. He was one of those men who are difficult to place. The sight of him did not call up any particular background, and you could not easily imagine him either at work or at home. He had come from the Baltic to the Thames, but it might just as well have been from any place to any other place. As he stood there, straddling at ease, a thick figure of a man but not slow and heavy, with his gleaming bald front and giant moustache, looking down at the wharf quite incuriously, he seemed a man who was neither coming home nor leaving it, and yet not a simple traveller, and this gave him a faint piratical air.

(From *Angel Pavement* by J. B. Priestley)

Text 44: MONDAY AGAIN

As usual, Colin and Sam were the first arrivals both given a lift by a man in the accountancy department, who lived in the next street. Colin preferred not to use his own car. If he didn't walk home after work, he took a bus. But he liked to walk. That half an hour or so alone was one of the few times when he felt serene, quietly his own master, with no incubi sitting on his shoulders.

The office air collected all the light there was available in the dingy heavens of Toxwich. Despite the staleness of the air after the week-end closure, Colin even felt a certain exhilaration on entering the place before the others: the rows of drawing-boards and the block of new draughting machines standing ready for the day's work. After opening a few of the near windows, he removed the bulky files of correspondence from his board, then the architect's prints. His drawings came into view. The first glance was both stimulating and worrying. The carefully-drawn lines and patterns suggested a cautious yet bold construction, something all his own, and yet at the same time they stirred memories of the many unsettled problems that were entangled with the neat designs. He felt himself both to be getting a clean new start and to be ensnared once more in the confusions of Friday afternoon. It was always like that but today the mixture of opposing emotions was stronger than ever. So much lay between his self of this Monday and the self who had put down the pencil on Friday.

His mind flicked back over the tennis courts, the Sunday visit, and the pub celebrations. Then he thrust the images out of his mind and sat down, keen to resume work. Everyone had this problem of readjustment on a Monday morning: Alec Sankey, the most obvious example of week-end immersions, especially in the football season when he didn't manage to clear Saturday's match from his mind by Wednesday, by which time he was already beginning to think of next Saturday's game. Still ten minutes to go, and work problems were only just beginning to intrude on Colin's mind. The others drifted in, with an exchange of subdued greetings. Small groups gathered in momentary clusters of conversation, broke up, regathered. Alec and Sam, supporters of the rival football clubs, hurled a few well-prepared insults.

(From *Choice of Times* by J. Lindsay)

Text 45: UNCLE TOM

The next of the Lights was Uncle Tom, a dark, quiet talker, full of hidden strength, who possessed a way with women. As I first remember him he was coachman-gardener at an old house in Woodchester. He was married by then to my Auntie Minnie — a tiny, pretty, parted-down-the-middle woman who resembled a Cruickshank drawing. Life in their small, neat stable-yard surrounded by potted ferns, high-stepping ponies and bright-painted traps and carriages always seemed to me more toy-like than human, and to visit them was to change one's scale and to leave the ponderous world behind.

Uncle Tom was well-mannered, something of a dandy, and he did peculiar things with his eyebrows. He could slide them independently up and down his forehead, and the habit was strangely suggestive. In moments of silence he did it constantly, as though to assure us he wished us well; and to this trick was ascribed much of his success with women — to this and to his dignified presence. As a bachelor he had suffered almost continuous pursuit; but though slow in manner, he was fleet of foot and had given the girls a long run. Our Mother was proud of his successes. "He was a cut above the usual," she'd say. "A proper gentleman, just like King Edward. He thought nothing of spending a pound."

When he was young, the girls died for him daily and bribed our Mother to plead their cause. They were always inviting her out to tea and things, and sending him messages, and ardent letters, wrapped up in bright scarves for herself. "I was the most popular girl in the district," she said, "Our Tom was so refined."

For years Uncle Tom played a wily game and avoided entanglements. Then he met his match in Effie Mansell, a girl as ruthless as she was plain. According to Mother, Effie M. was a monster, six foot high and as strong as a farm-horse. No sooner had she decided that she wanted Uncle Tom than she knocked him off his bicycle and told him. The very next morning he ran away to Worcester and took a job as a tram-conductor. He would have done far better to have gone down the mines, for the girl followed hot on his heels. She began to ride up and down all day long on his tram, where she had him at her mercy; and what made it worse, he had to pay her fares; he had never been so humiliated. In the end his nerve broke, he muddled the change, got the sack, and went to hide in a brick-quarry. But the danger passed, Effie married an inspector, and Uncle Tom returned to his horses.

By now he was chastened, and the stables reassured him — you could escape on a horse, not a tram. But what he wished for more than anything was a good woman's protection: he had found the race too hot. So very soon after he married the Minnie of his choice he abandoned his bachelor inclinations.

From *The Green Years* by A. J. Cronin)

Text 46: ISABEL

Mrs Bradley, seated at the tea table and dressed to please Elliott somewhat more grandly than she thought suitable to the occasion, performed her duties as hostess with her usual civil but rather indifferent composure. What she thought of her brother's guests I can only imagine. I never knew her more than slightly and she was a woman who kept herself to herself. She was not a stupid woman; in all the years she had lived in foreign capitals she had met innumerable people of all kinds and I think she summed them up shrewdly enough according to the standards of the small Virginian town where she was born and bred. I think she got a certain amount of amusement from observing their antics, and I don't believe she took their airs and graces any more seriously than she took the aches and pains of the characters in a novel which she knew from the beginning (otherwise she wouldn't have read it).

Isabel, with her youth, her strapping good looks, and her vitality, brought a breath of fresh air into that meretricious atmosphere. She swept in like a young earth goddess. The Rumanian prince leapt to his feet to draw forward a chair for her and with ample gesticulation did his shift. The two American ladies, with shrill amiabilities on their lips, looked her

up and down, took in the details of her dress, and perhaps in their hearts felt a pang of dismay at being confronted with her exuberant youth. The American diplomat smiled to himself as he saw how false and haggard she made them look. But Isabel thought they were grand; she liked their rich clothes and expensive pearls and felt a twinge of envy for their sophisticated poise. She wondered if she would ever achieve that supreme elegance. Of course the little Rumanian was quite ridiculous, but he was rather sweet and even if he didn't mean the charming things he said it was nice to listen to them. The conversation which her entrance had interrupted was resumed, and they talked so brightly, with so much conviction that what they were saying was worth saying, that you almost thought they were talking sense. They talked of the parties they had been to and the parties they were going to. They gossiped about the latest scandal. They tore their friends to pieces. They bandied great names from one to the other. They seemed to know everybody. They were in on all the secrets. Almost in a breath they touched upon the latest play, the latest dressmaker, the latest portrait painter, and the latest mistress of the latest premier. One would, have thought there was nothing they didn't know.

Isabel listened with ravishment. It all seemed to her wonderfully civilized. This really was life. It gave her a thrilling sense of being in the midst of things. This was real. The setting was perfect. That spacious room with the Savonnerie carpet on the floor, the lovely drawings on the richly-pannelled walls, the petit-point chairs on which they sat, the priceless pieces of parquetry, commodes and occasional tables, every piece worthy to go into a museum; it must have cost a fortune, that room, but it was worth it.

(From *The Razor's Edge* by W. S. Maugham)

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

THEORETICAL ISSUES

1. Basic features of the belles-lettres style.
2. Types and kinds of the works of emotive prose.
3. Text as a communicative unit of macrolevel.
4. Language means to ensure text cohesion, coherence and integrity.
5. Language means that render grammatical/ subjective modality in the text of emotive prose.
6. Communicative category of the subject in the text of emotive prose.
7. Addressant-addressee relations in text.
8. The functions of the text of fiction.

9. Emotive prose text as a special semiotic sign.
10. Semantic level of the content side of the text of fiction.
11. Pragmatic level of the content side of the text of fiction.
12. The text of fiction viewed through pragmatic presuppositions, implicatures and perlocution.
13. Axiology of the texts of fiction. levels of its realization.
14. Conceptualization and categorization as basic factors of the content side of the texts of fiction.
15. Language markers of sex, age differentiation, social role and position in the texts of emotive prose.
16. The importance of feature detail, image and accentuated position in translation process.
17. Language means of the expressiveness of the texts of emotive prose.
18. The theory of literary artistic translation applied to the texts of emotive prose.
19. Minor theories of belles-lettres style translation.
20. Literary translation as compared with interpretative translation in the style of fiction.
21. Types of literary critics of the texts of fiction.
22. Basic epochs in the history of Ukrainian translation activity.
23. The impact of the translator upon the content side of the translation versions of the source texts.
24. Constituents of the content side of the texts of emotive prose.
25. Translation methods applied to the texts of fiction.
26. Factors of adequacy in translating texts of fiction.
27. Translation transformations applied to the texts of fiction.
28. Language means to ensure cohesion and coherence of the text in source language.
29. Ways of rendering cohesion and coherence in the texts of target language.
30. The use of the method of compression in translation.
31. Ways of rendering geographical names of the text of fiction in translation.
32. Ways of rendering words to denote folk/ ethnic and cultural realities in translation.
33. Ways of rendering author's neologisms and occasionalisms coming across the text of fiction in translation.
34. Ways of rendering the meaning of nationally biased phraseological units.

35. Ways of translating and rendering stylistic meaning of the English articles.
36. Ways of rendering dialogical modality of the text of fiction in the target language.
37. Ways of translating dialectal words coming across the text of fiction in source language.
38. Ways of translating syntactic structures of the text of fiction found in source language.
39. Ways of translating particles, interjections and conjunctions to reflect ethnic characteristics of the emotive prose text in target language.
40. Stylistic semaseology of the texts of fiction.
41. Levels of actualizing stylistic information in the text of emotive prose.
42. The part of the morpheme, word, sentence, context in creating text expressiveness and vividness.
43. Ways of rendering the augmentative, diminutive, hypocoristic derogatory meaning of the Ukrainian words represented through stylistic suffixes in English.
44. Types of metaphor, its part in the texts of fiction and ways of rendering metaphorical meanings in Ukrainian.
45. Types of metonymic transferences found in the texts of fiction. Ways of rendering metonymic meanings in Ukrainian.
46. Ways of rendering semantico-syntactical figures that are based on opposition in Ukrainian: oxymoron, antithesis, paradox, irony.
47. Ways of equivalency when translating epithets.
48. Expressiveness of the texts of fiction made by stylistic devices of pun and zeugma. Ways of rendering their stylistic meaning.
49. Hyperbole, meiosis; phraseological units based on underrating/overrating the property. Difficulties to achieve adequate translation.
50. Simile, phraseological units based on somatic/animalistic/meteorological/dendro- and floral components. Translation difficulties.
51. Syntactic stylistic devices of the texts of fiction that deal with the length of the sentences: rhetorical questions, repetition, parallel constructions, chiasmus, detachment, parceling. Ways of rendering sentence structure in the target language.
52. Syntactic stylistic devices that deal with the sentence completeness: ellipses, apokoinu constructions, one-member sentences.
53. Lexical connotations, ways of rendering connotative meaning in translation to maintain expressiveness.

54. Syntactic connotations in the texts of fiction. Ways of rendering text expressiveness in translation.
55. Pragmatic connotations in the texts of fiction. Ways of rendering text expressiveness in translation.
56. Transformations of addition, omission applied in the process of translation of fiction.
57. Transformation of explication applied to translation of fiction.
58. Transformations of contextual substitutions (development, compression, modulation) applied to translation of fiction.
59. Syllabic, rhythmic and metric markers of verses.
60. Functions of poetry in linguistic and translation paradigms.
61. Stylistically marked vocabulary of the poetic text: poetic and epic words, lyrical, solemn and ceremonial vocabulary; archaic words, folk vocabulary, colloquial and dialectal words.
62. Search of the ways of adequate translation to maintain stylistic register of the poetic text.
63. Phonic and graphic means of the poetic text expressiveness: graphon, assonance, euphony, alliteration.
64. Difficulties arising in translating syllabic and classical poems.
65. Comparative analysis of the Ukrainian translation versions of the English classical poetry.
66. Types of drama works.
67. Difficulties arising translating drama works.
68. Types of narrative in fiction. Translation difficulties.
69. Text as a macro-communicative unit.
70. Differentiating features of the notions of "text" and "discourse".
71. Types of modality in the texts of fiction. Transformations used to achieve adequate translation.
72. Ways of rendering language means of sex differentiations in the texts of fiction.
73. Genres of belles-lettres style.
74. Structural and compositional characteristics of the descriptive narrative.
75. Difficulties arising translating Ukrainian folk songs in English.
76. Difficulties translating Ukrainian fairy tales in English.
77. Speaking names of the characters in the texts of fictions. Ways of rendering their meanings in the target language. Назви міфологічних та містичних героїв в українському та германському фольклорі. Способи перекладу англійською чи українською мовою відповідно.

78. Names denoting mythological and mystical characters in the texts of fiction.
79. King Alfred's translation activity.
80. The part of ethnic and cultural factors in translating the Bible / the Gospel.
81. From the history of the translation of the Ukrainian fiction in English.
82. The genres of historical chronicle and ballad. Difficulties arising translation process.
83. The genre of memoir in fiction. Translation difficulties.
84. T. Shevchenko's translation activity.
85. I. Franko's translation activity.
86. H. Skovoroda's translation activity.
87. Ways of translating Ukrainian anthroponyms and toponyms in English.
88. Ways of translating English anthroponyms and toponyms in Ukrainian.
89. Ways of translating onomatopoeic and body behaviour vocabulary.
90. Eponyms and bahuvrihi in the texts of emotive prose. Ways of rendering their stylistic meaning.
91. Ways of reaching adequacy when translating synonyms.
92. Structure and the content side of the titles in the texts of fiction. Translation difficulties.

ЗАЛКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ДИСЦИПЛІНИ

Variant 1

I. Translate a piece of fiction into English.

Вираз його обличчя враз змінився — на ньому проглянули холод-на лють і неблаганна жадібність. Душа цього чоловіка визирнула на мить на поверхню, як визирає часом лихе обличчя з вікна поважного будинку.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

1. The type of the syntactic relations by which one clause implies the reason and the other one the consequence:
- disjunctive;
 - causative-consecutive;
 - adversative.

2. Deliberate reiterated repetition of the same (or similar) sounds and sound combinations is called:

- alliteration;
- onomatopoeia;
- euphony.

3. Deliberate reiterated repetition of the same (or acoustically similar) vowels aimed at creating a specific sound and contential effect is called:

- onomatopoeia;
- morpheme;
- assonance.

4. The placement of the secondary part of the sentence before the predicative nucleus:

- repetition;
- inversion;
- chiasmus.

5. The usage of common nouns or their parts as proper name is called
- irony;
 - antonomasia;
 - allegory.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

- Stoney smiled the sweet smile of an alligator.
- The money she had accepted was too soft, green, handsome ten-dollar bills.
- Calm and quiet below me in the sun and shade lay the old house.
- Він такий голодний, що коня з'їсть.
- Бачу, що ви обурені, і не без причини.
- Час іде.

Variant 2

I. Translate a piece of fiction into English.

Ребека була маленька, тендітна, бліда дівчина з рудими косами, що звичайно ходила опустивши очі; та коли підіймала їх, вони здавалися великими, загадковими і чарівними, такими чарівними, що містер Хрумлі, якого щойно спекли в Оксфорд і прислали в Чізвік заступником вікарія Флауерлю, закохався у міс Шарп.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

1. A sentence component that has a loose dependence on its antecedent:
- break;
 - detachment;
 - apostrophe.

2. A marked member of a stylistic opposition which has an invariant meaning in language:
- stylistic device;
 - expressive means;
 - connotative information.
3. Harmonious sounding of the utterance:

- euphony;
 - alliteration;
 - onomatopoeia.
4. The art of writing poetry in keeping with certain rules based on poets' experience:
- alliteration;
 - versification;
 - euphony.

5. An intentional change of a fixed distribution of language units in speech:

- speech activity;
- a stylistic device;
- connotative information.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

- The girl gave him a lipstick smile.
- Up came the file and down sat the editor.
- A poor boy ... No father, no mother, no any one.
- Таким поглядом можна вбити.
- Він не просить вас зробити неможливе.
- Небо насушилось хмарами.

Variant 3

I. Translate a piece of fiction into English.

Вірні покої наче оплакували відсутність своїх господарів. Турецький килим скрутився і понуро заліз під буфет, картини позатуляли обличчя аркушами пакувального паперу, люстра загорнулася в бридкий ворок із сірої мішквини, завіси на вікнах зникли під усіяким старим шматтям, мармурове погруддя Уолпола Кроулі позирало з темного кутка на тлі стола, на приладдя до каміна, змашчене жиром.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

- Stylistic device consisting of a peculiar use of interrogative sentences:
 - litotes;
 - rhetorical question;
 - epithet.

2. Deliberate reiterated repetition of sounds and their combinations which imitates natural sounds:

- morpheme;
- onomatopoeia;
- euphony.

3. Contentful nucleus of a language unit which names the subject-matter of communication directly:

- denotative information;
- connotative information;
- signal.

4. Poetic diction, archaic words, barbarisms, foreign words:

- literary words;
- low-flown words;
- phraseology.

5. A certain sound organization with emotional and expressive colouring:

- phoneme;
- instrumentation;
- morpheme.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

- She was hopefully, sadly, vaguely, madly longing for something better.
- Women are not made for attack. Wait they must.
- You know, I am very grateful to him, don't you? You know I feel a true respect for him ... don't you?
- Я вас чекав цілу вічність.
- Не те, щоб він не знав можливостей свого бюджету.
- Лукаса переслідувало відчуття, ніби за ним стежать.

Variant 4

I. Translate a piece of fiction into English.

Джо вивчав живопис у класі самого великого Меджістера. Ви, звісно, чули про нього. Бере він за навчання багато, а вчить мало чому, це і принесло йому славу майстра ефектних контрастів. Діля навчалась у Розенштока — ви знаєте, яку славу здобув цей порушник спокую фортепіанних клавіш.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

1. A variety of periphrasis which is used to replace an unpleasant word or expression by a conventionally more acceptable one:
 - a) allegory;
 - b) euphemism;
 - c) metonymy.
2. A variant of one-member sentence:
 - a) contamination;
 - b) nominative;
 - c) elliptical.
3. An interlocutor's deliberate interrupting speech flow:
 - a) chiasmus;
 - b) break;
 - c) parcelling.
4. Harmonious sounding of the utterance:
 - a) euphony;
 - b) alliteration;
 - c) onomatopoeia.
5. The intentional violation of the graphical shape of the word:
 - a) assonance;
 - b) onomatopoeia;
 - c) graphon.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

1. The laugh in her eyes died out and was replaced by something else.
2. There are so many sons who won't have anything to do with their fathers and so many fathers who won't speak to their sons.
3. Every hour in every day she could wound his pride.
4. Можна ще крапельку супу?
5. Язык до Києва доведе.
6. Кудипошлють сів на пароплав, поплив і приплив.

Variant 5

I. Translate a piece of fiction into English.

Троянди на її щоках зів'яли; від стрункої, знадливої постані не лишилося й сліду після народження двох дітей, і вона стала в домі чоловіка просто машиною, з якої було стільки користі, скільки від росяля небіжчиці леді Кроулі.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

1. The major function of the texts of fiction is that of:
 - a) aesthetic;
 - b) denotative;
 - c) significational.
2. An introduction of the cataphoric elements of the sentence to sustain the logical information to the rhematic syntactic position:
 - a) ellipsis;
 - b) clenling;
 - c) parcelling.
3. A structure in which every successive word, phrase or sentence is emotionally stronger or logically more important than the preceding one:
 - a) climax;
 - b) anticlimax;
 - c) pan.
4. A stylistic device which is based on polysemy, homonymy to achieve a humorous effect:
 - a) zeugma;
 - b) pun;
 - c) climax;
5. Colloquial words whose expressiveness makes them emphatic and emotive:
 - a) slang;
 - b) dialectal words;
 - c) terms.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

1. The coach was waiting, the horses were fush, the roads were good.
2. Out came the chaise — in went the horses — in sprung the boys — in got the travellers.
3. The wicky, wasky, wosky bird, he sings a song that can't bew heard.
4. Зачекайте хвилинку.
5. Нам треба більше робочих рук.
6. Ви ж просто Шаляпін, такий голос маєте!

Variant 6

I. Translate a piece of fiction in English.

Про Піггі можна сказати лише кілька слів. Коли дівчата його так прозвали (Піггі — порося [англ.]), незаслужена ганьба лягла на благородну свинячу породу. Характер Піггі складався з рис, властивих ін-

шим тваринам: він був гладкий, але мав душу щура, вдачу кажана, великодущність kota...

II. Read the definitions and choose the necessary term.

- Faithful meaning of the utterance:
 - connotation;
 - sign;
 - proposition.
- Inversion of the subject predicate position in the sentence:
 - antitlimax;
 - chiasmus;
 - oxymoron.
- A stylistic device which presents a combination of opposite meanings within a sentence which exclude each other:
 - antithesis;
 - synonyms;
 - oxymoron.
- Repetition of the initial successive element:
 - anadiplosis;
 - anaphora;
 - epiphora.
- Negative or affirmative statements possible answers being implied by the question itself:
 - epiphora;
 - rhetorical questions;
 - chiasmus.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

- "It was you who made me a liar," she cried silently.
- "The saddest words of tongue or pen".
- "You've got nobody to blame but yourself".
"The saddest words of tongue or pen".
- Він живе за три кроки звідси.
- Чого ти, чужі, розсівся перед моїми літами, перед моїм смутком і сивиною?
- Будь ти проклятий навіки, Чорте-зі-Свічечкою!

Variant 7

I. Translate a piece of fiction into English.

Джордж був її Європою, її імператором, її союзними монархами і її найяніснішим принцом-регентом. Він був її сонцем і місяцем. По-

моєму, Емілія навіть вважала, що парадну ілюмінацію і бенкет у палаці лорд-мера влаштовано не на честь союзних монархів, а тільки для Джорджа Осборна.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

- Syntactical type of repetition:
 - inversion;
 - parallel construction;
 - chiasmus.
- Deliberate reiterated repetition of the same (or acoustically similar) vowels aimed at creating a specific sound and contential effect is called:
 - onomatopoeia;
 - morpheme;
 - assonance.
- A variety of periphrasis which is used to replace an unpleasant word or expression by a conventionally more acceptable one is called:
 - allegory;
 - euphemism;
 - metonymy.
- Epiphora is:
 - the repetition of the final words in the sentence;
 - the repetition of the words at the beginning of the sentence;
 - the repetition of the words in the middle of the sentence.
- Construction which is used to intensify or contrast any part of the sentence giving it an emotive charge is called:
 - emphatic construction;
 - parenthetical clause;
 - polysyndeton.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

- A: Try and be a lady.
G: Aijah! That's been said a hundred billion times.
- Dance music was following from the open door of the Cardigan's cottage.
- Don't use big words. They mean so little.
- Він мав свій куток, свій шматок хліба.
- Час іде.
- Вітер утомився цілоденною борнею.

Variant 8

I. Translate a piece of fiction into English.

Вікно виходило на одну з тих густо населених вулиць Іст-Сайда, де, як тільки настають сутінки, відкриває свій вербувальний пункт Сатана.... Діти пустували в оселі Пороку. Над цим майданчиком для ігор завжди ширяв великий птах. Гумористи стверджували, що то ле-лека. Але жителі Крісті-стріт краще знали орнітологію: вони називали його коршаком.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

1. The usage of common nouns or their parts as proper name is called:
a) irony;
b) antonomasia;
c) allegory.
2. A structure in which every successive word, phrase or sentence is emotionally stronger or logically more important than the preceding one is:
a) climax;
b) anticlimax;
c) pun.
3. A stylistic device which is based on polysemy, homonymy to achieve a humorous effect is:
a) zeugma;
b) pun;
c) climax.
4. The type of coordinative connection that presupposes simultaneity or succession:
a) copulative;
b) disjunctive;
c) adversative.
5. A deliberate split of longer syntactic units into shorter ones separated by full stops:
a) break;
b) parcelling;
c) detachment.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

1. For several days he took an hour after his work to make inquiry taking with him some examples of his pen and inks.
2. A: Try and be a lady.
G: Aijah ! That's been said a hundred billion times.

3. Dance music was bellowing from the open door of the Cardigan's cottage.

4. Уночі палало село.

5. Небо насупилося хмарами.

6. На синіх долинах вечора темним смутком горбатився старий вітряк.

Variant 9

I. Translate a piece of fiction into English.

Щоб синові такого крутія Радонови Кроулі, тому негідникові, гравцеві, шахраєві і вбивці, Магільда віддала більшу частину свого багатства? Це не по-християнському! Йй-богу, не по-християнському! В тому мерзотникові втілені всі вади світу, крім облуди, яка дісталася його братові!

II. Read the definitions and choose the necessary term.

1. Deliberate reiterated repetition of the same (or acoustically similar) vowels aimed at creating a specific sound and contential effect is called:
a) onomatopoeia;
b) morpheme;
c) assonance.
2. A variety of periphrasis which is used to replace an unpleasant word or expression by a conventionally more acceptable one is called:
a) allegory;
b) euphemism;
c) metonymy.
3. Deliberate omission of either pronominal or adverbial linking elements of the sentence:
a) break;
b) ellipsis;
c) apokoimu.
4. A stylistic device which is based on polysemy, homonymy to achieve a humorous effect is:
a) zeugma;
b) pun;
c) climax.
5. The type of syntactic coordination implying choice between two mutually exclusive elements:
a) copulative;
b) disjunctive;
c) adversative.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

1. There was something bayonetlike about her, something not altogether unadmirable.
2. He ... took a taxi, one of those small, low Philadelphia-made un-american-looking Yellows of that period.
3. He stood immovable like a rock in a torrent.
4. Його кров вас покарає.
5. Лукаса переслідувало відчуття, ніби за ним стежать.
6. З неба ж широко-величного радісно дивилось на них сонце й сміялось.

Variant 10

I. Translate a piece of fiction into English.

Тим часом як Бекі Шари літала десь у провінції на власних крилах, стрибала по гілках і, уникаючи всіляких пасток, успішно і безкарно знаходила собі їжу, Емілія зручно вилежувалася у своєму гнізді на Рассел-сквер. Якщо вона і виходила в світ, то тільки під наглядом старших; ніяке лихо, здавалося, не могло її спіткати у багатому, веселому, затишному домі, що надійно захищав її від життєвої хуртовини.

II. Read the definitions and choose the necessary term.

1. Repetition of semantically identical words or phrases stressed on a certain part of the sentence:
 - a) emphatic construction;
 - b) syntactical tautology;
 - c) parenthetical clause.
2. A repetition of conjunction which is used to connect sentences, clauses or words and make the utterance more rhythmical:
 - a) emphatic construction;
 - b) polysyndeton;
 - c) syntactical tautology.
3. A deliberate break of the sentence structure into several isolated parts, separated by a period:
 - a) rhetorical questions;
 - b) parcellation;
 - c) anaphora.
4. The repetition of words or phrases at the end of successive clauses or sentences:
 - a) chiasmus;
 - b) anaphora;
 - c) epiphora.

5. Sentences or phrases inserted into the syntactical structure without being grammatically connected with it are called:

- a) emphatic constructions;
- b) syntactical tautology.

III. Define the stylistic devices in the following sentence:

1. He was laughing at Lottie but not.
2. He wore a grey double-breasted waistcoat, and his eyes gleamed like raisins.
3. He would make some money and then he would come back and marry his dream from Blackwood.
4. Київ — місто каштанів.
5. Куди пошлють сів на пароллаві, поплив і приплив.
8. Не було порятунку ні від Бога, ні від чорта, ні від людей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Копілов В. В.* Теорія та практика перекладу. — К.: Юніверс, 2003. — 280 с.
 2. *Корунець І. В.* Теорія та практика перекладу. — Вінниця: Нова книга, 2003. — 448 с.
 3. *Кухаренко В. А.* Інтерпретація тексту. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 261 с.
 4. *Кухаренко В. А.* Практикум зі стилістики англійської мови (англійською мовою). — Вінниця: Нова книга, 2003. — 157 с.
- ### Додаткова
5. *Белехова Л. І.* Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі. — Херсон: Айлант, 2002. — 368 с.
 6. *Гальперин І. Р.* Текст как объект лингвистического исследования. — М.: Наука, 1983. — 139 с.
 7. *Галева Н. А.* Параметры художественного текста и перевод. — Тверь, 2000. — 287 с.
 8. *Сфимов Л. П.* Стилістика англійської мови. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 238 с.
 9. *Зорівчак Р. П.* Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. — Львів: Вища шк., 1983. — 158 с.
 10. *Казакова Т. А.* Практические основы перевода. — СПб.: Союз, 2005. — 317 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Плани семінарських занять.....	5
Теми самостійного опрацювання студентами.....	8
Матеріали для аудиторної самостійної роботи.....	9
Матеріали для позааудиторної самостійної роботи.....	25
Питання для самоконтролю.....	62
Залікова контрольна робота з дисципліни.....	66
Список літератури.....	77

11. Казакова Т. А. Художественный перевод. — СПб., 2002. — 275 с.
12. Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. — М.: Междунар. отношения. — 1980. — 165 с.
13. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода. — М.: ЧеРо, Юрайт, 2000. — 136 с.
14. Комиссаров В. Н. Теория перевода: Лингвистические аспекты. — М.: Высш. шк., 1990. — 250 с.
15. Комиссаров В. Н., Рецкер Я. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. Ч.1. Лексико-фразеологические основы перевода. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1960. — 175 с.
16. Комиссаров В. Н., Рецкер Я. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. Ч.2. Грамматические и жанрово-стилистические основы перевода. — М.: Высш шк., 1965. — 286 с.
17. Колегаева И. М. Текст как единица научной и художественной коммуникации. — Одесса, 1991. — 121 с.
18. Максимов С. С., Радченко Т. О. Перекладацький аналіз тексту (англійська та українська мови). — К.: Вид. центр КДЛУ, 2001. — 105 с.
19. Мірам Г. Е. и др. Основы переклада: Курс лекцій. — К.: Ніка Центр, 2002. — 240 с.
20. Пелерина Н. Ф. Стилистический анализ художественного текста. — Л.: Просвещение, 1980. — 271 с.
21. Попович А. Г. Проблемы художественного перевода. — М., 1980. — 246 с.
22. Теория метафоры/ Сост. Н. Д. Арутюнова. — М.: Прогресс, 1990. — 511 с.
23. Сутеранская А. В. Принципы передачи безэквивалентной лексики // Великобритания. Лингвострановедческий словарь. — М.: Рус. яз., 1980. — С. 467–480.
24. Чуужаки А., Палажченко П. Мир перевода. Introduction to Interpreting. — М.: Валент, 2000. — 184 с.
25. Эткінд Е. Г. Поэзия и перевод. — Л., 1963. — 148 с.
26. Catford J. A. Linguistic Theory of Translation. — L., N. Y.: 2000. — 236 с.
27. Metaphor and Metonymy at Crossroads: A Cognitive Perspective/ ed. by E. Barcelona. — Berlin, 2002. — 193 p.
28. Miram G. Translation Algorithms. — Kyiv, 1988. — 176 p.
29. Stockwell P. Cognitive Poetics. An Introduction. — L., N. Y.: Routledge, 2002. — 420 p.

Відповідальний за випуск А. Д. Вегеренко
Редактор С. М. Толкачова
Комп'ютерне верстання А. А. Кучерук

Зам. № ВКЦ-4375

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008